

Almatyński Kurier Polonijny

№4(48)

2025



ЖУРНАЛ ПОЛЬСКОЙ ДИАСПОРЫ КАЗАХСТАНА

W numerze:



Z KRAJU I ZE ŚWIATA
Delegacja ZPK w Warszawie



Z KRAJU I ZE ŚWIATA
Bal Niepodległości Polski
w Astanie



SPRAWY KONSULARNE
Что нужно знать
о Карте Поляка





ZATRUDNIAMY KIEROWCÓW KAT. C+E

Dołącz do naszego zespołu kierowców!

📍 Wyjazdy z bazy na Śląsku

Oferujemy:

- wynagrodzenie za pełny miesiąc w trasie – minimum 10.000 zł na rękę, wypłacane w całości na konto kierowcy,
- wypłatę zgodną z umową i zawsze na czas,
- pracę w pojedynczej lub podwójnej obsadzie,
- pracę w systemach tygodniowych: 4/2; 6/2; 9/3 (istnieje także możliwość rozmowy o innym systemie dopasowanym do Twoich potrzeb),
- wyjazdy z magazynu w Tychach lub Studzienicach k. Pszczyny,
- nowoczesną flotę (Scania, Volvo, Man, Mercedes) z zabudową typu plandeka,
- służbowy telefon i wsparcie 24/7 w każdym miejscu na trasie,
- dofinansowanie aktywności sportowych (karta Multisport),
- firmowe ubranie robocze.

Nasze wymagania:

- prawo jazdy kat. C+E,
- minimum 6 miesięcy doświadczenia w pracy jako kierowca kategorii C+E,
- **komunikatywna znajomość języka polskiego lub angielskiego,**
- zaangażowanie w wykonywaną pracę,
- uczciwość i dbałość o powierzony sprzęt,
- podstawowa znajomość dokumentacji CMR.

Twój zakres obowiązków:

- realizacja tras krajowych (Polska) i międzynarodowych,
- bezpieczny przewóz ładunków,
- nadzór nad dokumentacją transportową.

TVM Transport & Logistics

– jesteśmy rodzinną firmą ze Śląska. Od 2012 roku świadczymy usługi transportu krajowego i międzynarodowego.

Stawiamy na bezpieczeństwo, terminowość i partnerskie relacje – zarówno z klientami, jak i naszymi kierowcami.



Jeśli chcesz poznać lepiej naszą firmę zeskanuj kod QR lub odwiedź stronę: www.tvm.net.pl

Jesteś zainteresowany pracą w naszym zespole? Skontaktuj się z nami!

+48 500 583 720   

Wybierz TVM! Tu najlepsze jest ciągle przed Tobą!

tvm 
transport & logistics

Периодичность – один раз в квартал
Typ czasopisma – kwartalnik

СОБСТВЕННИК И ИЗДАТЕЛЬ:
Польский центр культуры «Вензь» в Алматы
WYDAWCA:
Centrum Kultury Polskiej «Więź» w Almaty

Журнал зарегистрирован
в Министерстве культуры
и информации РК.
Регистрационное свидетельство
№ 13344 от 12.02.2013 г.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР: Юрий Серебрянский

АДРЕС РЕДАКЦИИ:
010000, г. Астана, ул. Бигельдинова, 8/1
zwiazekpolakowkz@gmail.com
www.wienz.kz

№ 4 (48) 2025 года

НАД НОМЕРОМ РАБОТАЛИ:
Юрий Серебрянский, Катажина Островская,
Олег Червинский, Олег Васюренко,
Анастасия Червинская, Нина Вольвач

Тираж: 2000 экземпляров.

ТИПОГРАФИЯ:
«Print House Gerona», Алматы.

Перепечатка материалов возможна
только по согласованию и с обязательной
ссылкой на «Алматинский Курьер
Полонийный»

Publikacja wyraża jedynie poglądy autorów i nie
może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem
Senatu RP ani Fundacji «Pomoc Polakom
na Wschodzie» im. Jana Olszewskiego

W numerze/ В номере:

Z KRAJU I ZE ŚWIATA

Spotkanie Min. Jędrzak z przedstawicielami Związku Polaków w Kazachstanie	2
Встреча Министра Енджак с представителями Союза Поляков в Казахстане ..	3
Wizyta delegacji z Kazachstanu w Instytucie Pamięci Narodowej	4
Визит делегации из Казахстана в Институт национальной памяти	5
Delegacja Związku Polaków w Kazachstanie na owocnych spotkaniach w Warszawie	6
Spotkanie w «Więzi»: podróż przez tysiąc lat polskiej państwowości	9
Bal Niepodległości Polski w Astanie	10
Jubileuszowy rok – bilans wspomnień i nowych wyzwań	12
Юбилейный год: итоги, воспоминания и взгляд в будущее	16
Pomocna dłoń	20
Bliski Wschód, daleki Zachód. Rozmowa z Saule Suleimenovą – artystką z Kazachstanu	22
Ogólnokazachstańskie spotkanie młodzieży polonijnej	24

PIĘKNA NASZA POLSKA CAŁA

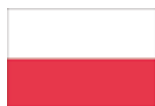
Powstanie Listopadowe	25
Ślady pamięci – rozmowa z Małgorzatą Pośpiech	26
Следы памяти Малгожаты Поспех	28
Regulamin XVII edycji konkursu «Być polakiem» – moduł «A»	30

RODZINNE HISTORIE

Trzy Ojczyzny	34
Три родины	36

SPRAWY KONSULARNE

Karta поляка: всё, что надо знать о ней	37
---	----



Zadanie współfinansowane ze środków Kancelarii Senatu w ramach sprawowania opieki Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą w 2025 roku
Проект профинансирован из средств Канцелярии Сената Республики Польша в рамках опеки Сената над Полонией и поляками за рубежом в 2025 году

Spotkanie Min. Jędrzak z przedstawicielami Związku Polaków w Kazachstanie

W PAŁACU PREZYDENCKIM W WARSZAWIE ODBYŁO SIĘ SPOTKANIE MINISTRA AGNIESZKI JĘDRZAK Z PRZEDSTAWICIELAMI ZWIĄZKU POLAKÓW W KAZACHSTANIE – PREZES KATARZYNĄ OSTROWSKĄ ORAZ HONOROWYM PREZESEM OLEGIEM CZERWIŃSKIM – A TAKŻE Z PRZEWODNICZĄCĄ NAJWIĘKSZEGO POLSKIEGO STOWARZYSZENIA NA POŁUDNIU KAZACHSTANU, CENTRUM KULTURY POLSKIEJ «WIEŻ» Z AŁMATY, MARIANNĄ TEMRALIJEWĄ.

Rozmowy koncentrowały się na kluczowych działaniach podejmowanych na rzecz pielęgnowania pamięci historycznej oraz wzmacniania obecności polskiej kultury wśród Polaków żyjących w Kazachstanie.

Głównym tematem były przygotowania do obchodów 90. rocznicy deportacji Polaków do Kazachstanu. Uczestnicy omówili szeroki zakres inicjatyw rocznicowych obejmujących uroczystości upamiętniające, wystawy, spotkania edukacyjne, projekcje filmowe oraz działania angażujące lokalne społeczności. Podkreślono, że obchody będą miały charakter zarówno lokalny, jak i ogólnopolski – część wydarzeń zostanie zrealizowana w Warszawie, aby podkreślić ogólnonarodowy wymiar rocznicy oraz umożliwić Rodakom w kraju udział w upamiętnieniu tragicznych losów deportowanych polskich rodzin.

Ważnym obszarem dyskusji była aktywizacja młodzieży w działalność organizacji polskich działających w Kazachstanie. Rozmawiano o potrzebie tworzenia warunków sprzyjających rozwojowi kompetencji młodych liderów, budowania odpowiedzialności za dziedzictwo kulturowe oraz włączania młodych ludzi w działania upamiętniające historię Polaków w Azji Centralnej. Zwrócono uwagę, że filmy dokumentalne, publikacje oraz projekty edukacyjne stanowią ważne narzędzia kształtujące świadomość historyczną młodego pokolenia.

Minister Jędrzak podkreśliła znaczenie roli młodych ludzi w życiu publicznym, wskazując na powołanie Rady do Spraw Młodzieży przy Prezydencie RP jako przykład realnego wzmacniania ich głosu w procesach decyzyjnych oraz działaniach strategicznych państwa.

Istotnym tematem rozmów była również troska o miejsca pamięci, w tym pomniki, cmentarze i groby



Polaków rozsięte na terenie Kazachstanu. Uczestnicy zgodzili się, że ochrona tych miejsc wymaga współdziałania oraz stałego wsparcia organizacyjnego i eksperckiego, tak aby zachować je dla przyszłych pokoleń jako świadectwo losów polskiej diaspory.

W końcowej części spotkania omówiono możliwości zacieśniania współpracy multilateralnej między polskimi instytucjami a organizacjami działającymi w Kazachstanie. Podsekretarz Stanu zachęcała do rozwijania wspólnych projektów z instytucjami pamięci, w tym z Instytutem Pamięci Narodowej, który sprawuje pieczę nad polityką historyczną oraz realizuje liczne programy dokumentujące historię narodu polskiego. Wśród nich znajduje się m.in. wystawa «Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności», zaprezentowana także w języku kazachskim w Muzeum Ofiar Represji Politycznych i Totalitaryzmu mieszczącym się na terenie byłego obozu AłŻIR (Akmoliński Obóz Żon Zdrajców Ojczyzny) niedaleko Astany, a także w Centralnym Muzeum Państwowym Kazachstanu w Ałmaty. IPN prowadził również projekt odnawiania cmentarzy żołnierzy gen. Andersa, stanowiący ważny element dbałości o miejsca pamięci rozsiane na terenie Kazachstanu.

Uczestnicy podkreślili gotowość do dalszych działań wspierających polską społeczność w Kazachstanie oraz rozwijania wspólnych inicjatyw na rzecz przekazywania pamięci historycznej kolejnym pokoleniom.

Zdjęcia: Grzegorz Jakubowski/KPRP
Źródło: www.prezydent.pl

Встреча Министра Енджак с представителями Союза Поляков в Казахстане

В ПРЕЗИДЕНТСКОМ ДВОРЦЕ В ВАРШАВЕ СОСТОЯЛАСЬ ВСТРЕЧА МИНИСТРА КАНЦЕЛЯРИИ ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛИКИ ПОЛЬША, ОТВЕТСТВЕННОЙ ЗА СВЯЗЬ С ПОЛОНИЕЙ, ПАНИ АГНЕШКИ ЕНДЖАК С РУКОВОДСТВОМ СОЮЗА ПОЛЯКОВ В КАЗАХСТАНЕ – ПРЕДСЕДАТЕЛЕМ КАТАЖИНОЙ ОСТРОВСКОЙ И ПОЧЁТНЫМ ПРЕДСЕДАТЕЛЕМ ОЛЕГОМ ЧЕРВИНСКИМ – А ТАКЖЕ С ПРЕДСЕДАТЕЛЕМ КРУПНЕЙШЕГО ПОЛЬСКОГО ОБЩЕСТВА НА ЮГЕ КАЗАХСТАНА, ЦЕНТРА ПОЛЬСКОЙ КУЛЬТУРЫ «ВЕНЗЬ» ИЗ АЛМАТЫ, МАРИАННОЙ ТЕМРАЛИЕВОЙ.

В ходе беседы была обсуждена программа предстоящей работы Союза, направленной на сохранение исторической памяти, расширение изучения родного языка проживающими в Казахстане поляками, сохранение в их среде национальной самобытности и польской культуры.

Центральной темой обсуждения стала подготовка к торжественным памятным мероприятиям, приуроченным к 90-летию депортации поляков в Казахстан, запланированным на следующий год. Пани министр обсудила с полонийными активистами широкий спектр юбилейных инициатив, включающих научные конференции, выставки, издание памятных альбомов, кинопоказы и другие мероприятия. Говорилось о том, что эта работа будет иметь как локальный, так и общенациональный характер: часть событий состоится не только в Астане и в Алматы, но и в Варшаве, чтобы дать возможность соотечественникам в Польше присоединиться к чествованию памяти и трагической судьбы депортированных польских семей.

Министр Енджак подчеркнула роль молодёжи в общественной жизни, указав в этой связи на учреждение Совета по делам молодёжи при Президенте Республики Польша как пример реального усиления голоса молодых при принятии ключевых общественных решений.

В ходе диалога обсуждалась также важная тема сохранения мест памяти: памятников, кладбищ и могил поляков, разбросанных по территории Казахстана. Рассмотрены возможности укрепления многостороннего сотрудничества между польскими правительственными учреждениями и общественными объединениями с казахстанской Полонией. Пани министр призвала развивать совместные проекты,



в том числе с Институтом национальной памяти, который отвечает за историческую политику и реализует многочисленные программы, документирующие историю польского народа. Среди последних реализованных институтом проектов, связанных с Казахстаном: выставка «Пути Надежды. Одиссея Свободы», посвященная героическому пути Армии генерала Андерса, выставленная на казахском языке в Музее жертв политических репрессий и тоталитаризма, расположенном на территории бывшего лагеря «АЛЖИР» недалеко от Астаны, а также в Центральном государственном музее Казахстана в Алматы. Институт также реализовал проект по реставрации находящихся в Казахстане и Узбекистане военных кладбищ солдат генерала Андерса.

Встреча была очень плодотворной, и её участники подчеркнули готовность к развитию совместных инициатив, направленных на передачу исторической памяти следующим поколениям казахстанской Полонии.

*Фото: Гжегож Якубовский
(Канцелярия Президента РП)*

Wizyta delegacji z Kazachstanu w Instytucie Pamięci Narodowej



5 GRUDNIA 2025 R. INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ ODWIEDZIŁA DELEGACJA Z KAZACHSTANU W SKŁADZIE: KATARZYNA OSTROWSKA, PREZES ZWIĄZKU POLAKÓW W KAZACHSTANIE, MARIANNA TEMRALIEWA, PRZEWODNICZĄCA CENTRUM KULTURY POLSKIEJ WIEŻ W AŁMATY ORAZ OLEG CZERWIŃSKI, PREZES HONOROWY ZWIĄZKU POLAKÓW W KAZACHSTANIE.



Ze strony IPN w spotkaniu wzięli udział: Zastępca Prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski, dyrektor Biura Prezesa dr Marek Jedynak, dyrektor Biura Badań Historycznych dr Sebastian Pilarski, p. o. dyrektora Biura Współpracy Międzynarodowej Katarzyna Dryńska, zastępca dyrektora Biura Współpracy Międzynarodowej dr Mateusz Marek, zastępca dyrektora Archi-

wum IPN dr Mariusz Żuławnik i zastępca dyrektora Biura Badań Historycznych dr hab. Konrad Graczyk.

Tematem rozmów było upamiętnienie wydarzeń związanych z 90. rocznicą deportacji Polaków do Kazachstanu, która przypada w 2026 roku. W Kazachstanie Dzień Pamięci Ofiar Represji Politycznych i Głodu, upamiętniający masowe ofiary stalinowskich prześladowań, w tym wielu Polaków, obchodzony jest 31 maja.

Ważnym obszarem dyskusji podczas spotkania pozostawał los pamiątek i dokumentów po Polakach deportowanych do Związku Sowieckiego. Część z nich znajduje się w Centralnym Archiwum Państwowym w Astanie, ale wciąż znaczna większość pozostaje w prywatnych rękach.

– *Ocalenie ich od zapomnienia pozostaje jednym z głównych zadań IPN* – podkreślił zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski.

Zaplanowana przez IPN konferencja naukowa ma przybliżyć temat i usystematyzować wiedzę o sowieckich represjach i deportacjach.

Poprzez różne działania wspólnie z partnerami w Polsce i w Kazachstanie IPN włączy się w upowszechnienie wiedzy o dramatycznych wydarzeniach 1936 r. Indywidualne historie i przeżycia ukazane poprzez filmy dokumentalne, publikacje oraz projekty edukacyjne będą stanowiły ważne narzędzie kształtujące świadomość historyczną młodego pokolenia.

IPN prowadził również projekt odnawiania cmentarzy żołnierzy gen. Władysława Andersa, a Biuro Poszukiwań i Identyfikacji IPN – badania lokalizacji polskich pochówków. Działania te stanowiły ważny element dbałości o miejsca pamięci znajdujące się na terenie Kazachstanu.

Historię deportacji Polaków do Kazachstanu przedstawia wiele projektów IPN, w tym m.in. flagowy międzynarodowy projekt edukacyjno-memoratywny «Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności» oraz wystawa Archiwum IPN «Rozkaz nr 00485. Antypolska operacja NKWD na sowieckiej Ukrainie 1937–1938».

Wizyta gości z Kazachstanu była rezultatem wspólnych działań środowisk polonijnych w Kazachstanie, Biura Współpracy Międzynarodowej IPN oraz minister ds. Polonii w Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Agnieszki Jędrzak.

Źródło: Instytut Pamięci Narodowej

Визит делегации из Казахстана в Институт национальной памяти

5 ДЕКАБРЯ ИНСТИТУТ НАЦИОНАЛЬНОЙ ПАМЯТИ (ИНП) РЕСПУБЛИКИ ПОЛЬША В ВАРШАВЕ ПОСЕТИЛА ДЕЛЕГАЦИЯ ИЗ КАЗАХСТАНА В СОСТАВЕ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ СОЮЗА ПОЛЯКОВ В КАЗАХСТАНЕ КАТАЖИНЫ ОСТРОВСКОЙ, ПРЕДСЕДАТЕЛЯ ЦЕНТРА ПОЛЬСКОЙ КУЛЬТУРЫ «ВЕНЗЬ» В АЛМАТЫ МАРИАННЫ ТЕМРАЛИЕВОЙ И ПОЧЁТНОГО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ СОЮЗА ПОЛЯКОВ В КАЗАХСТАНЕ ОЛЕГА ЧЕРВИНСКОГО.

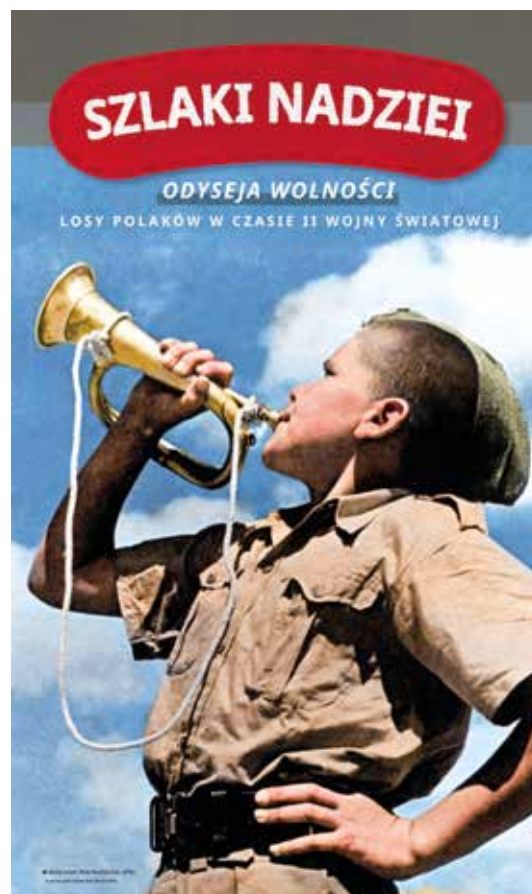
Со стороны Института во встрече приняли участие: заместитель президента ИНП доктор Кароль Полейовский, директор бюро президента доктор Марек Едынак, директор бюро исторических исследований доктор Себастьян Пиларский, и.о. директора бюро международного сотрудничества Катажина Дрыньска, её заместитель доктор Матеуш Марек, заместитель директора Архива ИНП доктор Мариуш Жулавник, а также заместитель директора бюро исторических исследований доктор Конрад Грачык.

Главной темой беседы стало проведение в следующем году цикла мероприятий, приуроченных к 90-й годовщине депортации поляков в Казахстан. Планируется, что символический старт им будет дан 31 мая, в День памяти жертв политических репрессий и голода, который в Казахстане посвящён массовым жертвам сталинских преследований, среди которых были и поляки.

Особое внимание на встрече уделено судьбе семейных реликвий и документов поляков, депортированных из восточных Кресов в Казахстан в 1936-1939 годах. Часть из них хранится в Архиве президента Республики Казахстан и в Центральном государственном архиве в Астане, однако значительное количество до сих пор остаётся в семьях потомков депортированных, некоторые просто теряются при переездах или под влиянием времени.

– Сохранить эти ценные материалы от утраты остаётся одной из ключевых задач Института, – подчеркнул заместитель президента ИНП доктор Полейовский.

Запланированная научная конференция должна помочь глубже осмыслить тему и систематизировать знания о сталинских репрессиях и депортациях. ИНП



намерен, в сотрудничестве с партнёрами в Польше и Казахстане, активно участвовать в распространении знаний о трагических событиях ссылки 1936 года. Личные истории и свидетельства, представленные в документальных фильмах, публикациях и образовательных проектах, станут важным инструментом формирования исторической памяти молодого поколения.

Институт также постоянно ведет работу по восстановлению и реновации кладбищ солдат армии генерала Владислава Андерса, а бюро поиска и идентификации проводило исследования, связанные с местами польских захоронений. Эти инициативы стали важной частью заботы о местах памяти, расположенных на территории Казахстана.

С историей депортации поляков знакомят многие проекты ИНП, среди которых международный образовательный и мемориальный проект «Пути надежды. Одиссея свободы», а также выставка Архива ИНП «Приказ № 00485. Антипольская операция НКВД на советской Украине 1937-1938 гг.».

Визит представителей Казахстана стал результатом совместных усилий полонийных организаций в Казахстане, бюро международного сотрудничества ИНП и министра по делам Полонии Канцелярии Президента Республики Польша Агнешки Енджак.

Фото: Институт национальной памяти РП

Delegacja Związku Polaków w Kazachstanie na owocnych spotkaniach w Warszawie

W DNIACH 27-30 LISTOPADA 2025 R. W WARSZAWIE I PUŁTUSKU ODBYŁO SIĘ II ŚWIATOWE ZGROMADZENIE PREZESÓW I LIDERÓW ORGANIZACJI POLONII – JEDNO Z NAJWAŻNIEJSZYCH DOROCZNYCH WYDARZEŃ INTEGRUJĄCYCH ŚRODOWISKA POLONIJNE Z CAŁEGO ŚWIATA.

Tegoroczne obrady przebiegały pod hasłem «Więź pokoleń – siłą Polonii świata», podkreślając znaczenie współpracy międzypokoleniowej i odpowiedzialności za przekazywanie polskiego dziedzictwa kolejnym generacjom.

W zgromadzeniu uczestniczyło 95 delegatów z 25 państw, reprezentujących największe organizacje polonijne. Kazachstan reprezentowała delegacja w składzie: Katarzyna Ostrowska, przewodnicząca Związku Polaków w Kazachstanie, Marianna Temraliewa, przewodnicząca Centrum Kultury Polskiej «Więź» w Almaty i obwodzie Almatyńskim.

Obie przedstawicielki aktywnie uczestniczyły w obradach, dzieląc się doświadczeniami kazachstańskiej Polonii oraz omawiając wyzwania związane z edukacją, tożsamością i działalnością społeczno-kulturalną.

Spotkanie w Pałacu Prezydenckim

W Pałacu Prezydenckim delegaci spotkali się z Agnieszką Jędrzak, Podsekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta RP, kierującą Biurem do Spraw Polonii. Minister Jędrzak przedstawiła główne założenia nowej stra-

tegi polonijnej Prezydenta RP, ze szczególnym naciskiem na:

- wspieranie edukacji polonijnej młodzieży,
- umacnianie więzi Polonii z krajem,
- przeciwdziałanie fałszowaniu historii,
- rozwój dyplomacji historycznej,
- koordynację działań związanych z repatriacją.

Zapowiedziała także powołanie *Rady ds. Polonii*, której zadaniem będzie reprezentowanie interesów środowisk polonijnych oraz konsultowanie działań państwa polskiego w obszarze polityki pamięci i edukacji.

Senat RP: Polonia wraz z Polską

Drugiego dnia obrady przeniosły się do Senatu RP, gdzie uczestników powitała Marszałek Senatu Małgorzata Kidawa-Błońska. W swoim wystąpieniu podkreśliła: «Przywiązanie do Polski, wspieranie nauki języka polskiego, uczenie historii naszego kraju to rzeczy bezcenne. Chciałabym, żeby każdy młody Polak mieszkający za granicą wiedział, że polskie korzenie są dodatkowym kapitałem.»

Obecni byli również m.in.: wicemarszałkini Sejmu Monika Wielichowska, przewodniczący Rady Polonii Świata Jarosław Narkiewicz, senator Kazimierz Ujazdowski, wiceminister MSZ Władysław Teofil Bartoszewski, koordynator ds. Polonii Robert Tyszkiewicz, dyrektor Biura Polonijnego Senatu Artur Kozłowski.

«Polonia jest strategicznym partnerem państwa Polskiego – co roku przeznaczamy ponad 600 mln zł na wsparcie diaspory, a w latach 2025-2030 naszym priorytetem będzie globalna współpraca i wzmocnienie przy-





wództwa młodego pokolenia, czemu służyć ma dalszy rozwój Polonijnych Rad Konsultacyjnych oraz nowoczesnych programów edukacyjnych i biznesowych» – podkreślił wiceminister Władysław Teofil Bartoszewski.

Pułtusk – serce światowej Polonii

Kolejne dni delegacji spędzili w Domu Polonii w Puławie, mieszczącym się w XV-wiecznym zamku – Świątynnym Centrum Polonii im. Ignacego Jana Paderewskiego. To tam odbyła się zasadnicza część debat dotyczących:

- edukacji polonijnej,
- współpracy instytucjonalnej,
- przyszłości organizacji polonijnych,
- aktywizacji młodego pokolenia,



- promocji Polski w świecie,
- powrotów do kraju i repatriacji.

Tomasz Różniak, przewodniczący Zarządu Krajowego Stowarzyszenia «Wspólnota Polska», podkreślił znaczenie codziennej współpracy organizacji polonijnych i nawiązał do dziedzictwa Paderewskiego:

«Hasło Zgromadzenia – *Wież pokoleń* – to fundament naszej pracy. Chodzi o przekazanie doświadczeń, tradycji i pamięci młodym, wszędzie tam, gdzie mieszkają Polacy.»

Znaczenie udziału delegacji z Kazachstanu

Przedstawicielki z Kazachstanu aktywnie uczestniczyły w dyskusjach tematycznych, prezentując dotychczasowe osiągnięcia Polonii kazachstańskiej, wskazując potrzeby w zakresie edukacji i działalności kulturalnej oraz nawiązując nowe kontakty instytucjonalne, zwłaszcza w obszarze współpracy młodzieżowej i edukacyjnej.

Wymiana doświadczeń z liderami z Europy, Ameryki i Azji pozwoliła na zarysowanie wspólnych kierunków współpracy, a także na zaprezentowanie specyfiki życia Polaków w Kazachstanie – społeczności z wielopokoleniowym dziedzictwem i silnym poczuciem polskości.

Rezolucja i przyszłość

Zwienięciem Zgromadzenia było przyjęcie rezolucji, która została przekazana Senatowi i Rządowi RP jako wspólne stanowisko Polonii z całego świata. Dokument obejmuje najważniejsze potrzeby i postulaty środowisk polonijnych, m.in.:

- rozwój edukacji polonijnej,
- przeciwdziałanie dezinformacji historycznej,
- wzmocnienie współpracy instytucjonalnej,
- rozwój projektów młodzieżowych,
- stały dialog Polonii z władzami RP.





II Światowe Zgromadzenie Prezesów i Liderów Organizacji Polonii po raz kolejny dowiodło, że Polonia jest globalną wspólnotą aktywnych liderów, zaangażowanych w budowanie więzi z Ojczyzną i pielęgnowanie polskiego dziedzictwa. Udział delegacji z Kazachstanu był ważnym elementem tych obrad – podkreślił obecność i żywotność polskiej społeczności w Azji Centralnej oraz jej wkład w rozwój światowej Polonii.

Spotkanie z Marszałek Senatu RP

Po zakończeniu Zjazdu odbyło się kilka owocnych spotkań kierownictwa Związku Polaków w Kazachstanie (ZPK) z przedstawicielami władz Rzeczypospolitej Polskiej. W spotkaniu z Marszałek Senatu RP, panią Małgorzatą Kidawą-Błońską, oraz panem Robertem Tyszkiewiczem – przewodniczącym komisji zajmującej się Polonią i Polakami za Granicą – uczestniczyły również: Anita Staszkievicz, zastępca dyrektora, oraz Zenona Bańkowska, dyrektor Stowarzyszenia «Wspólnota Polska».

Podczas wizyty padły ważne deklaracje dotyczące realizacji przedsięwzięć organizowanych w ramach opieki Senatu RP nad Polonią i Polakami za granicą w 2025 roku. Istotnym osiągnięciem dla Polaków z Kazachstanu jest także powołanie młodzieżowej organizacji «Liderzy Nowej Fali», której działalność została zaprezentowana i omówiona w trakcie spotkań.

W 2026 roku przypada 90. rocznica deportacji ludności polskiej do Kazachstanu. Działania upamiętniające tę rocznicę planowane są z udziałem gości i przedstawicieli z Polski; zaproszenie do udziału w uroczystościach zostało skierowane także do pani Marszałek Senatu. Głównym celem inicjatywy jest szerokie przedstawienie historii deportacji ludności polskiej, upamięt-

nienie ofiar, oddanie im hołdu oraz przywrócenie należnej pamięci historycznej. Stowarzyszenie «Wspólnota Polska», jako partner przedsięwzięcia, będzie wspierać ZPK w organizacji i realizacji zaplanowanych działań.

Od ram do dialogu – systemowe wsparcie nauczania języka polskiego

Związek Polaków w Kazachstanie wziął również udział w konferencji pt. «Od ram do dialogu – systemowe wsparcie nauczania języka polskiego za granicą». Konferencję zorganizował Instytut Rozwoju Języka Polskiego im. św. Maksymiliana Marii Kolbego; zgromadziła ona ponad 100 uczestników z różnych państw. Uroczystość otworzyła dyrektorka Instytutu, Urszula Starekiewicz-Krawczyk, która powitała gości i uczestników, a następnie przekazała głos pani minister edukacji Barbary Nowackiej.

Podczas konferencji omówiono kluczowe zagadnienia oraz ramowe programy polonijnej edukacji językowo-kulturowej. Organizatorzy przekazali uczestnikom liczne materiały dydaktyczne do nauki języka oraz literatury polskiej.

Spotkanie w «Wieżi»: podróż przez tysiąc lat polskiej państwowości

CENTRUM KULTURY POLSKIEJ «WIEŻ» JUŻ PO RAZ KOLEJNY UDOWODNIŁO, ŻE POTRAFI TWORZYĆ WYDARZENIA, KTÓRE ŁĄCZĄ EDUKACJĘ, TRADYCJĘ I RODZINNĄ ATMOSFERĘ. TYM RAZEM ORGANIZATORZY ZAPROSILI POLONIĘ NA WYJĄTKOWY WIECZÓR POŚWIĘCONY OBCHODOM TYSIĄCLECIA KORONY POLSKIEJ – ROCZNICY, KTÓRA SKŁANIA DO REFLEKSJI NAD POCZĄTKIEM POLSKIEJ PAŃSTWOWOŚCI I JEJ SYMBOLAMI.



Spotkanie poprowadziła Anna Świstowska, nauczycielka delegowana do pracy w Kazachstanie przez ORPEG. Jej wykład – barwny, dynamiczny i pełen ciekawostek – skupił się na trzech symbolach stanowiących fundamenty polskiej historii: chrzcie, krzyżu i koronie.

Od chrztu Mieszka I do koronacji Bolesława Chrobrego

Anna Świstowska, wykorzystując prezentację oraz rozmowę z uczestnikami, przedstawiła kluczowe momenty, które zade-



cydowały o narodzinach polskiej państwowości. Opowiedziała o okolicznościach chrztu Mieszka I w 966 roku, który otworzył Polsce drzwi do europejskiej wspólnoty kulturowej i politycznej, a także o szybkim rozwoju chrześcijaństwa na ziemiach Piastów.

Szczególne miejsce w opowieści zajęła postać Bolesława Chrobrego, pierwszego koronowanego króla Polski. Jego koronacja w 1025 roku – symboliczny finał pierwszego etapu budowania silnego państwa – stała się jednym z punktów kulminacyjnych wykładu.

Tysiąc lat zmian: granice, ośrodki władzy, tożsamość

Podczas spotkania uczestnicy mogli prześledzić, jak na przestrzeni wieków zmieniały się granice młodego państwa, które grody i miasta wyrastały do roli centrów władzy oraz dlaczego dynastia Piastów odegrała tak fundamentalną rolę w kształtowaniu polskiej tożsamości. Historia polskiej korony – jej symbolika, droga, zaginięcia i odzyskiwanie – została ukazana jako zwierciadło losów całego narodu.

Dzięki przystępnemu językowi i licznym historycznym ciekawostkom prelegentka sprawiła, że nawet skomplikowane wątki stały się zrozumiałe i interesujące dla szerokiej publiczności, w tym również dla najmłodszych uczestników.

Muzyczne zakończenie i zapowiedź kolejnych wydarzeń

Wieczór zwieńczyło wspólne wysłuchanie pieśni poświęconej Tysiącleciu Korony Polskiej. Ten symboliczny akcent wprowadził atmosferę zadumy i poczucia ciągłości polskiej tradycji.

Spotkanie było pierwszym z planowanego cyklu wydarzeń, które Centrum «Wież» przygotowuje z myślą o Polonii. Celem tych inicjatyw jest popularyzacja historii Polski w sposób ciekawy, inspirujący i otwarty na dialog. Organizatorzy podkreślili, że chcą, aby każde kolejne spotkanie było okazją nie tylko do zdobywania wiedzy, ale także do budowania wspólnoty i umacniania więzi z ojczyzną.





Bal Niepodległości Polski w Astanie

11 LISTOPADA TO DATA SZCZEGÓLNA W DZIEJACH POLSKI – DZIEŃ, W KTÓRYM PO 123 LATACH ZABORÓW KRAJ POWRÓCIŁ NA MAPĘ EUROPY JAKO PAŃSTWO NIEPODLEGŁE. PAMIĘĆ O TYM WYDARZENIU ŻYJE NIE TYLKO W GRANICACH OJCZYZNY, LECZ TAKŻE W SERCACH POLAKÓW ROZSIANYCH PO CAŁYM ŚWIECIE. W 2025 ROKU TĘ PAMIĘĆ W SPOSÓB WYJĄTKOWY UCZCIŁ ZWIĄZEK POLAKÓW W KAZACHSTANIE, ORGANIZUJĄC 8 LISTOPADA W ASTANIE PIERWSZY W HISTORII POLSKIEJ SPOŁECZNOŚCI W TYM KRAJU **BAL NIEPODLEGŁOŚCI**.

Wydarzenie odbyło się w przestronnej sali balowej i od samego początku zachwycało uroczą atmosferą, w której patriotyzm spletał się z radością wspólnego świętowania. Był to wieczór pełen symboli, muzyki i tańca – świadectwo żywej, bogatej kultury polskiej pielęgnowanej daleko od kraju przodków.

Założeniem projektu było stworzenie dla Polaków i Polonii w Kazachstanie niezapomnianego wieczoru,

wypełnionego polską muzyką, tańcami oraz uroczystym poczęstunkiem. Cel ten został w pełni osiągnięty, a bal stał się wyraźnym podkreśleniem znaczenia polskich tradycji niepodległościowych oraz dawnej kultury balowej. Uczestników obowiązywał strój wieczorowy, a dla podkreślenia historycznego charakteru wydarzenia zamówiono dwadzieścia średniowiecznych kostiumów, przygotowano odpowiednie dekoracje sali oraz plakaty prezentujące historyczne polskie stroje, ozdobione symbolami patriotycznymi. Elegancji dodawały białe rękawiczki – nieodzowny element balowego stroju – rozdawane uczestnikom, a także akcenty czerwieni, obecne m.in. w kwiatowych różyczkach zdobiących szyje pań.

Bal rozpoczął się dostojnym polonezem. Przy dźwiękach nastrojowej polskiej muzyki goście zostali wprowadzeni w świat przedwojennych tradycji balowych. Pierwszą parę stanowili gospodarze wydarzenia: prezes



uroczystość miała charakter rado-
snego, kulturalnego i wspólnoto-
wego święta.

Na scenie zaprezentowały się
zespoły polonijne: zespół z obwo-
du pawłodarskiego, «Kujawiaczek»

ze Stowarzyszenia «Polacy» w Astanie oraz zespół «Kro-
kus» z Ałmaty. A ponieważ bal nie może istnieć bez tań-
ca, parkiet szybko wypełnił się uczestnikami wirującymi
w rytmach tańców średniowiecznych, mazurka, kują-
wiaka i walca.

Na zakończenie prezes Związku Polaków w Kazach-
stanie uhonorowała artystów, wręczając wybranym
biało-czerwone szarfy, a z grona uczestników wyróż-
niono rodzinę Brosławskich z Ałmaty, nagradzając ją
pamiątkowym dyplomem. Najmłodsi uczestnicy otrzy-
mali patriotyczne broszury-kolorowanki, dzięki którym
także oni mogli włączyć się w obchody święta.

Bal Niepodległości w Kazachstanie odbył się pod
patronatem Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w ramach
sprawowania opieki nad Polonią i Polakami za granicą
w 2025 roku, przy wsparciu Fundacji «Pomoc Polakom
na Wschodzie» im. Jana Olszewskiego.

Związku Polaków w Kazachstanie Katarzyna Ostrowska
oraz przewodniczący Stowarzyszenia «Wawel» Witally
Kołmaczew. To oni poprowadzili zgromadzone pary –
młodzież polonijną, rodziców i dzieci – w rytm muzyki
Fryderyka Chopina.

Wśród zaproszonych gości znaleźli się prezesi orga-
nizacji polonijnych oraz Wicekonsul Wydziału Konsular-
nego i Polonii Ambasady RP, pani Monika Łaskarzew-
ska-Łuckiewicz. W wydarzeniu uczestniczyło ponad sto
osób – członków organizacji polonijnych działających
na terenie Kazachstanu.

Program balu nawiązywał także do dawnych form
świętowania. W średniowiecznej Polsce bale miały cha-
rakter uczt połączonych z tańcami dworskimi i obrzę-
dami, a w późniejszych epokach pojawiły się maskowe
reduty. Inspiracją dla scenariusza wydarzenia stały się
filmy o tematyce historycznej, ukazujące ponad stule-
tnią drogę Polski do niepodległości. Na ekranie wyświe-
tlono materiały filmowe, w tym animowaną histo-
rię niepodległości oraz prezentację z recytacją poezji
patriotycznej.

Szczególne wrażenie wywarło wejście rycerzy w peł-
nym, baśniowym nastroju, którzy symbolicznie prowa-
dzili widzów przez kolejne epoki walki o wolność – przez
bitwy, zmagania i ofiary. Choć historia Polski obfituje w
dramatyczne momenty, organizatorzy zadbali o to, by



Jubileuszowy rok – bilans wspomnień i nowych wyzwań



TO BYŁ WYJĄTKOWY ROK DLA STOWARZYSZENIA POLAKÓW OBWODU PAWŁODARSKIEGO *POLONIA*, KTÓRE W 2025 ROKU OBCHODZIŁO SWÓJ JUBILEUSZ 30-LECIA. Z TEJ OKAZJI WARTO PRZYPOMNIEĆ NAJWAŻNIEJSZE ROCZNICOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA.

Ważnym wydarzeniem, inicjującym jubileusz, było spotkanie w formule *Okrągłego Stołu* pod hasłem *Jak to było* zorganizowane w rocznicę oficjalnej rejestracji stowarzyszenia, które w 1995 roku znalazło się w strukturach powstającego w tym samym czasie Zgromadzenia Narodu Kazachstanu Obwodu Pawłodarskiego. To międzypokoleniowe spotkanie dało początek rocznicowym obchodom nie tylko polskiego stowarzyszenia, lecz także całego Zgromadzenia Narodu Kazachstanu. [30-letnia działalność pawłodarskiego stowarzyszenia była już wcześniej przedmiotem publikacji. Artykuł ukazał się w nr.1(45)2025 «Ałmatyński Kurier Polonijny»].

Zespoły artystyczne działające przy pawłodarskiej Polonii nie tylko uświetniły swoim udziałem inaugurację Roku Jubileuszowego Zgromadzenia Narodu Kazachstanu, ale również przez cały rok uczestniczyły w wyjazdowych koncertach oraz spotkaniach tematycznych, które odbywały się w pawłodarskich placówkach oświatowych i instytucjach kultury. Te artystyczne wydarzenia stały się okazją do zaprezentowania działal-

ności polonijnego stowarzyszenia, a także promowania historii, tradycji i kultury Polaków znad Irtysza.

Występy artystyczne zespołów muzycznych pawłodarskiej Polonii to również możliwość popularyzowania języka polskiego i krzewienie szeroko rozumianej kultury przodków, co stanowi główne zadanie działalności naszego stowarzyszenia. Realizując ten cel członkowie młodzieżowego zespołu *Narcyz* w dniach 24-26 lipca pojechali do Ałmaty, by tam w ramach interdyscyplinarnego festiwalu FOURE zaprezentować w swoim programie koncertowym popularne polskie pieśni i tańce.

Dla żeńskiego zespołu *Syreny* niezapomnianym wydarzeniem był wyjazd do miasta Ridder na coroczne święto miodu, czyli Festiwal Kultur Etnicznych *Miodowy Zbawiciel*. Tak swoimi wrażeniami podzieliła się solistka zespołu Helena Krycka: *Festiwal powitał nas jasnym słońcem i niezwykle ciepłym dniem, wręcz nietypowym jak na sierpień. To święto zachwyciło nas swoim rozmachem. Jakbyśmy zanurzyli się w pierwotnej atmosferze kultur etnicznych. Był: jarmark rękodzieła, pokazy konne, radosne zabawy ludowe. Wszędzie rozbrzmiewały mistyczne dźwięki niemal zapomnianych instrumentów ludowych, a powietrze wypełniał słodki aromat głównego bohatera święta – miodu, którego na jarmarku było tak wiele, że aż trudno było w to uwierzyć.*



Zespół *Sireny* został wysoko oceniony i otrzymał cenne nagrody nie tylko za swój barwny występ, ale także zwyciężył w kategorii *Strój narodowy*. Zaprezentowane publiczności stroje ludowe zostały zaprojektowane i ręcznie wykonane przez znaną w Polsce mistrzynię – Halinę Dulembę, a подарowane przez jej córkę Annę – Marię. Długą drogę z Krakowa do Pawłodaru przebyły dzięki uprzejmości p. Julii Łazowskiej i Witalija Święcickiego za co składamy wielkie podziękowania.

Latem 2025 roku odwiedziło nasze stowarzyszenie wielu gości z Polski. Na początku lipca odbyło się spotkanie z podróżującą po Kazachstanie parą bydgoszczan – Mikołajem Buzałą – przewodnikiem turystycznym, członkiem lokalnej organizacji turystycznej BYLOT, autorem oryginalnego profilu na Instagramie @nie_cie_ka_we oraz Karoliną Drożdż – artystką wizualną i malarzką. Przyjazd do naszego miasta nie był przypadkowy, gdyż w przeszłości Bydgoszcz i Pawłodar były miastami partnerskimi, łączyły je więzi gospodarcze oraz kulturalne, a nasze dzieci i młodzież kilkakrotnie miały okazję odwiedzić to piękne miasto w Polsce. Miłe spotkanie przy herbacie, obejrzenie Domu Przyjaźni oraz wspólny spacer promenadą wzdłuż Irtysza zostały uwiecznione na filmie, który pan Mikołaj przesłał nam już po powrocie do kraju. Goście byli wzruszeni serdecznością i ciepłym przyjęciem.



Kilka dni później przybyła do nas ekipa filmowa przygotowująca reportaże dla kanału TVP Polonia, na czele z prezes Fundacji *Studio Wschód* z panią Grażyną Orłowską-Sondej. Towarzyszyli jej przedstawiciel-



ka MSZ pani Iwona Kozłowska oraz dziennikarze, a także producenci Piotr Jankowski i Jan Matkowski. Delegacja odwiedziła także katolicką parafię pw. Świętej Teresy od Dzieciątka Jezus, gdzie spotkała się z proboszczem – ojcem Łukaszem Chłopkiem oraz przedstawicielami pawłodarskiego stowarzyszenia, poznając bliżej ich codzienne życie i działalność w Polsce.

Duże zainteresowanie delegacji wzbudziła dbałość i troska stowarzyszenia o groby deportowanych Polaków na cmentarzu Pachomowskim. Wspólne odwiedzenie tego miejsca pamięci i oddanie hołdu zesłanym rodakom stało się ważną częścią wizyty. Dzięki naszym gościom życie w Polsce stało się częścią telewizyjnej historii, którą mogli obejrzeć widzowie na całym świecie w reportażu Studia Wschód – *Polacy z Pawłodaru*.

Przez cały rok, podobnie jak w latach ubiegłych kontynuowaliśmy dobrą tradycję współpracy z katolicką parafią pw. św. Teresy od Dzieciątka Jezus oraz jej obecnym proboszczem ojcem Łukaszem Chłopkiem, który zawsze jest dla nas mile widzianym, szanowanym i cenionym gościem. Zespoły artystyczne w Polsce wielokrotnie miały możliwość uczestniczyć w najważniejszych uroczystościach religijnych. Tegorocznym doniosłym wydarzeniem, w którym nasz zespół miał zaszczyt wystąpić, była z udziałem honorowego gościa z Watykanu, nuncjusza apostolskiego George'a Panamthundil'a, uroczystość zamykająca obchody 25-lecia istnienia pawłodarskiego kościoła.

Kolejnym doniosłym wydarzeniem roku, ważnym nie tylko dla polskiego stowarzyszenia, ale również dla sze-

rokiego środowiska kulturalnego Pawłodaru, był zorganizowany z okazji Dnia Niepodległości Polski historyczny bal poetycko nazwany *Lecą nad stepem dźwięki poloneza*. Wydarzenie po raz drugi odbyło się dzięki środkom finansowym Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w ramach programu wsparcia Polonii i Polaków za granicą, a także przy współudziale Zgromadzenia Narodu Kazachstanu Obwodu Pawłodarskiego. Bal przyciągnął nowych sympatyków stowarzyszenia oraz umożliwił bliższe poznanie znanych w mieście twórców, wśród których znalazł się artysta – malarz o polskich korzeniach – Aleksander Kołodin. Właśnie wystawa jego obrazów witała gości w foyer Domu Przyjaźni. [Informacje o przebiegu balu można znaleźć w artykule pt. *Lecą nad stepem dźwięki poloneza* opublikowanym w poprzednim numerze czasopisma (nr 3(47) 2025)].

Pod koniec mijającego roku szczególnie cieszyły sukcesy naszych dzieci – wychowanków polskiego oddziału Szkoły Odrodzenia Narodowego im. K.Darżumana. Pod kierunkiem skierowanej przez ORPEG nauczycielki języka polskiego, pani Jadwigi Kozłowskiej, uczniowie wzięli udział w kilku konkursach.

Jeden z najmłodszych uczestników, Dmitrij Szyłow, został zwycięzcą konkursu recytatorskiego *Strofy dla Niepodległej*, zorganizowanego przez Związek Polaków w Kazachstanie w Astanie. Dyplomy uczestnictwa otrzymali Michaił Griniew oraz Taisija Czajkowska. Dwa tygodnie później naszych wychowanków gościła Karaganda na kazachskich eliminacjach XXXIV edycji Konkursu Recytatorskiego *Kresy 2025*. Zdobywcą głów-



nej nagrody, którym był wyjazd do Polski na finał laureatów został – Iwan Posławski. Dyplomy otrzymały również Polina Derkulska oraz Taisija Czajkowska. Kulminacyjnym punktem «poetyckiego maratonu» był konkurs *Głos poezji*. Jury pod przewodnictwem inicjatora i sponsora konkursu Jacka Pedrycza wręczyło zwycięzcom nagrody pieniężne, a wszystkim uczestnikom pamiątkowe upominki. Główną nagrodę w wysokości 100 000 KZT zdobyła przedstawicielka kategorii dorosłych – Elina Makarowa.

Ponieważ konkurs odbywał się 6 grudnia w tradycyjne mikołajki po części oficjalnej na uczestników i gości czekała niezwykła niespodzianka – wizyta św. Mikołaja, który, oczywiście, przybył z prezentami. Wszyscy obecni byli mile zaskoczeni, dowiedziawszy się, że w rolę Mikołaja wcielił się sam proboszcz parafii katolickiej – ojciec Łukasz.

Zwieńczeniem naszego pracowitego i bogatego w wydarzenia roku jubileuszowego było jedno z najważniejszych świąt dla katolików na całym świecie – Boże Narodzenie. Tegoroczna polonijna Wigilia odbyła się w dolnym kościele parafii katolickiej. Polonijne dzieci tradycyjnie z tej okazji przygotowały inscenizację, w której opowiedziały biblijną historię narodzin Jezusa, a także wszystkim gościom złożyły świąteczno-noworoczne życzenia. Natomiast kolędy w wykonaniu zespołu artystycznego wprowadziły wyjątkową rodzinną atmosferę bożonarodzeniowych świąt. Po zakończeniu występów na wszystkich czekał stół obficie zastawiony wigilijnymi potrawami, przygotowanymi z wielkim poświęceniem

i sercem przez nasze gospodynie. Dzieci, zgodnie z polską tradycją, otrzymały słodkie upominki, w tym również od Ambasady RP w Astanie, za co zarząd Polonii oraz obdarowani serdecznie dziękują.

Podsumowując ten wyjątkowy dla nas rok z radością oraz dumą możemy stwierdzić, że był on naprawdę intensywny i udany. Wszystkie zaplanowane, a także niespodziewanie pojawiające się wydarzenia udało się nam zrealizować z najwyższą starannością. Serdecznie dziękujemy tym wszystkim, którzy wierzyli w nas i wspierali nasze projekty, a szczególnie Ambasadzie RP w Astanie, Instytutowi Rozwoju Języka Polskiego im. św. Maksymiliana Kolbego, Stowarzyszeniu *Wspólnota Polska*. Dzięki Państwa życzliwości oraz finansowemu wsparciu udało nam się zrealizować wiele planów i przedsięwzięć. Wyrażamy nadzieję na kontynuację tej owocnej współpracy i z nadzieją patrzymy na nadchodzący rok, wierząc, że przyniesie on nowe spotkania, artystyczne sukcesy oraz kolejne piękne wydarzenia.

*Mija rok dobry rok
Z żalem dziś żegnam go
Miejsce da nowym dniom
Stary rok dobry rok
(Z repertuaru Czerwonych Gitar)*

*Marina Jerszowa (Śmietańska),
Członkini Zarządu SPOP Polonia
Korekta tłumaczenia Jadwiga Kozłowska*

ЮБИЛЕЙНЫЙ ГОД: ИТОГИ, ВОСПОМИНАНИЯ И ВЗГЛЯД В БУДУЩЕЕ



ЗАВЕРШАЯ ЮБИЛЕЙНЫЙ ГОД ПАВЛОДАРСКОГО ОБЛАСТНОГО ОБЩЕСТВА ПОЛЯКОВ «ПОЛОНИИ», КОТОРОЕ В 2025 ГОДУ ОТМЕТИЛО СВОЁ 30-ЛЕТИЕ, ХОЧЕТСЯ ВСПОМНИТЬ САМЫЕ ЯРКИЕ СОБЫТИЯ ИЗ ЖИЗНИ ОБЩЕСТВА, ПРОИЗОШЕДШИЕ В ЭТОМ ГОДУ.

Первым мероприятием, предвосхитившим юбилей, стала встреча в формате круглого стола под названием «Как это было...». Она была приурочена к памятной дате – 24 января – дню официальной регистрации общества в 1995 году в составе Ассамблеи народа Казахстана Павлодарской области. Эта встреча поколений стала отправной точкой юбилейных мероприятий Павлодарского польского общества. О праздновании 30-летия Павлодарской «Полонии» можно прочесть в статье «С Юбилеем, Павлодарская «Полония», опубликованной в журнале «Алматинский Курьер Полонийный» (№ 1(45) 2025).

Юбилейный год стал знаковым как для нас, так и для Ассамблеи народа Казахстана, с которой общество объединяет общий год основания. В рамках юбилейных мероприятий наши творческие коллективы приняли участие в торжественном старте года, а затем на протяжении всего года выступали с выездными концертами и тематическими встречами, популяризуя историю, традиции и культуру поляков Прииртышья.

Важной частью деятельности «Полонии» стали творческие поездки, направленные на сохранение и развитие польского языка и культурного наследия. Ярким подтверждением этого стала поездка молодёжного ансамбля «Нарцыз» в Алматы с 24 по 26 июля, где в рамках мультиформатного фестиваля «FOURE» ребята представили концертную программу из польских песен и танцев.

Незабываемым событием для участниц женского ансамбля «Сырэны» стала поездка на ежегодный фестиваль этнокультур «Медовый спас» в г. Риддер. Яркие впечатления участниц ансамбля в своих записях выразила солистка ансамбля Елена Крицкая: «Праздник Медового Спаса встречал нас с ясным солнцем и необычайно тёплым днём, даже непривычным для августа месяца. Этот праздник покорила нас своим размахом. Мы будто окунулись в первозданную атмосферу этнических культур: здесь и ярмарка прикладных искусств, и конные показательные выступления, и шумные гуляния. Всюду слышались мистические звуки почти забытых народных инструментов. И воздух наполнялся сладостными нотками главного виновника праздника – мёда, которого на ярмарке было столько, что просто диву давались».

За яркое концертное выступление и победу в номинации «Национальный костюм» коллектив «Сырэны» был отмечен дипломами и ценными подарками. В их



коллекцию вошли костюмы ручной работы, созданные известной в Польше мастерицей Халиной Дулемба. Эти костюмы были любезно подарены её дочерью Анной-Марией и проделали большой путь из Кракова в Павлодар, благодаря Юлии Лазовской и Виталию Свинцицкому, за что выражаем искреннюю благодарность.

Лето 2025 года выдалось богатым на гостей с исторической Родины. В начале июля Павлодар посетила молодая пара из Польши: Миколай Бузала – туристический гид, член местной туристической организации Быдгоща BYLOT и Каролина Дроц – визуальный художник и живописец. Путешествуя по Казахстану, они не случайно побывали и в нашем городе – в своё время Быдгощ и Павлодар являлись городами-побратимами, их связывали экономические и культурные отношения, а дети и молодёжь имели возможность не раз посетить этот город. Тёплая встреча за чашкой чая, экскурсия по Дому дружбы и прогулка по Центральной набережной Павлодара были запечатлены на видео и позже вошли в фильм, который можно посмотреть в оригинальном профиле *Instagram @nie_cie_ka_we*. Гости поблагодарили за радушный приём, отметив казахстанское гостеприимство, с которым их встретили жители города, а также выразили надежду на возобновление и развитие связей между Павлодаром и Быдгощем.

Спустя несколько дней «Полонию» посетили особые гости – съёмочная группа телеканала TVP Polonia во главе с президентом фонда «Студия Восток» Гражиной Орловской-Сондей. Вместе с ней прибыли представитель МИД Польши Ивона Козловская, а также журналисты и продюсеры Пётр Янковский и Ян Матковский. В Павлодаре делегация посетила католический приход Святой Терезы Младенца Иисуса, где пообщалась с настоятелем отцом Лукашем и представителями «Полонии», узнав много нового о жизни и деятельности общества. Большой интерес вызвала работа по сохранению захоронений на Пахомовском кладбище, где покоятся депортированные поляки. Посещение этого места стало важной частью визита. Благодаря нашим гостям, жизнь павлодарской «Полонии» стала частью телевизионной истории «Восток – поляки из Павлодара», которую увидели зрители в Польше.

В течение всего года, так же, как и в предыдущие, мы продолжили добрую традицию сотрудничества с Римско-католическим Приходом Святой Терезы Младенца Иисуса и его настоятелем отцом Лукашем, который всегда является для нас желанным и почетным гостем. Творческим коллективам «Полонии» не раз предоставлялась возможность участвовать в главных христианских праздниках. Особенно значимым событием, в котором нашему коллек-



тиву выпала честь выступить, стало торжество по случаю 25-летнего юбилея церкви, которое посетил почётный гость из Ватикана – Апостольский нунций Джордж Панамтхундил.

Еще одним ярким событием года, важным не только для польского общества, но и для широкой культурной общественности Павлодара, стал исторический бал «Летят над степью звуки Полонеза», приуроченный к Дню Независимости Польши. Мероприятие во второй раз проходило при финансовой поддержке Сената Республики Польша в рамках программы поддержки Полонии и поляков за рубежом, а также при содействии Ассамблеи народа Казахстана Павлодарской области. Бал привлек новых поклонников нашего общества и дал возможность ближе познакомиться с известными в городе творческими людьми, одним из которых стал художник Александр Колодин – именно его выставка картин встречала гостей в фойе Дома Дружбы. Подробности о том, как проходил бал, можно найти в статье «Летят над степью звуки Полонеза», опубликованной в предыдущем номере журнала (№ 3(47) 2025).

К концу уходящего года очень порадовали успехи наших детей – воспитанников польского отделения Школы национального возрождения имени К.Даржумана. Под руководством талантливого преподавателя польского языка Ядвиги Козловской ребята выступили сразу в нескольких конкурсах.

Один из самых младших участников, Дмитрий Шилов, стал победителем конкурса «Стихи для Независимой», организованного Союзом поляков Казахстана в Астане. Дипломами участников были отмечены Михаил Гринев и Таисия Чайковская. Две недели спустя наших воспитанников встречала Караганда на конкурсе «Кресы», где обладателем Гран-при стал Иван Пославский, выигравший поездку в Польшу. Дипломами также были награждены Полина Деркульская и Таисия Чайковская. Яркой точкой «поэтического марафона» стал конкурс «Голос поэзии». Жюри во главе с инициатором и спонсором конкурса Яцеком Педрычем вручило победителям денежные призы, а всем участникам – памятные подарки. Обладателем главного приза в 100 000 тенге стала представитель взрослой возрастной категории – Элина Макарова.



Но на этом сюрпризы не закончились, ведь конкурс проходил 6 декабря, когда все поляки празднуют «Миколайки», и самым тёплым и неожиданным сюрпризом стало появление любимого детьми Святого Миколая, который тоже по польской традиции пришёл с подарками! По завершении мероприятия все присутствующие были приятно удивлены, узнав, что в образе Святого Миколая выступил сам настоятель католического прихода – отец Лукаш!

Завершил наш плодотворный и насыщенный юбилейный год один из самых главных для христиан всего мира – Праздник Рождества! Традиционно дети подготовили сценку, в которой рассказали гостям праздника, собравшимся в храме, библейскую историю. В исполнении творческого коллектива прозвучали рождественские песни – колядки, которые создали для гостей особую атмосферу праздника. В финале всех ждал щедрый стол с блюдами, приготовленными с любовью руками наших хозяек. Дети по рождественской традиции получили сладкие подарки, в том числе от Посольства Польши в Астане, за что руководство «Полонии» выражает особую благодарность.

Подводя итоги уходящего юбилейного года, можно с радостью и гордостью отметить: он стал по-настоящему насыщенным и успешным. Все запланированные и даже неожиданно возникшие мероприятия, удалось реализовать на высоком уровне. Сердечно

благодарим всех, кто верит в нас и в течение года поддерживал проекты общества: Посольство Республики Польша в Астане, Канцелярию Сената, Институт развития польского языка имени святого Максимилиана Марии Кольбе, Общество «Вспульнота Польска». Вместе мы воплотили в жизнь множество планов и с надеждой смотрим в следующий год, уверенные, что он принесёт новые встречи, творческие успехи и яркие события!

*Уходит год – такой хороший год,
С печалью тихо провожаю его взглядом.
Пусть новым дням дорогу он даёт,
Прощай, мой год, наполненный теплом.
(из репертуара «Червоны гитары»)*

*Марина Ершова (Сметанская),
член правления ПООП «Полония»*

Pomocna dłoń

POMOC CHARYTATYWNA RZADKO SPROWADZA SIĘ DO JEDNORAZOWEGO GESTU. NAJCZĘŚCIEJ JEST TO DŁUGOTRWAŁY, WYMAGAJĄCY UWAŻNOŚCI PROCES ODPOWIEDZIANIA NA REALNE POTRZEBY LUDZI, KTÓRZY Z RÓŻNYCH POWODÓW ZNALEŻLI SIĘ W TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ. TAK ROZUMIANA POMOC OD LAT STANOWI ISTOTNY ELEMENT DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU POLAKÓW W KAZACHSTANIE.





W ramach akcji «Pomocna dłoń dla osób polskiego pochodzenia z Kazachstanu» wsparcie objęło osoby ubogie, chore, niepełnosprawne, osamotnionych seniorów, rodziny wielodzietne, bezrobotnych. Pomoc miała charakter kompleksowy i obejmowała m.in. zakup leków, środków higienicznych i opatrunkowych, drobnego sprzętu medycznego, finansowanie podstawowych usług i konsultacji medycznych, rehabilitację, a także przygotowanie paczek świątecznych i żywnościowych. Równie ważnym elementem działań była pomoc socjalna, prawna i medyczna, doradztwo oraz wsparcie emocjonalne i psychologiczne.

Projekt «Pomoc charytatywna adresowana do Polaków na Wschodzie» realizowany był przez Związek Polaków w Kazachstanie przy wsparciu Fundacji «Pomoc Polakom na Wschodzie» im. Jana Olszewskiego ze środków Kancelarii Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w ramach programu «Senat – Polonia 2025», przeznaczanego na realizację zadań publicznych w zakresie opieki nad Polonią i Polakami za granicą. Pomocą objęto w Kazachstanie łącznie 100 osób polskiego pochodzenia.

Działania poprzedziła szczegółowa analiza potrzeb wynikających z sytuacji kryzysowej w kraju. Na jej podstawie sporządzono listy beneficjentów oraz wyznaczono miejscowości objęte wsparciem. Pomoc trafiła m.in. do mieszkańców miast Ekibastuz, Pawłodar i Szczucinsk, a także do wsi Wiszniowka, Jasna Polana, Zielony Gaj, Czkałowo, Kamyszenka (obwód północnokazachstański), Pierwomajka oraz Pietrowka (obwód akmoliński). Przygotowano niezbędną dokumentację potwierdzającą polskie pochodzenie beneficjentów oraz zapotrzebowanie na opiekę i wsparcie.

Wolontariusze Związku Polaków w Kazachstanie zorganizowali transport i odwiedzali osoby potrzebujące bezpośrednio w miejscach ich zamieszkania. Starszym i schorowanym osobom udzielano pomocy domowej, wręczano apteczki z lekami i środkami opatrunkowymi, a także oferowano rozmowę i obecność, często równie ważne jak materialne wsparcie. Przy okazji dystrybucji pomocy odbywały się spotkania z Polakami przy

Stowarzyszenie «Orszak Polonijny» działa od 2006 roku i prowadzi akcje charytatywne od 5 lat dla osób polskiego pochodzenia z Astany i osób zamieszkałych w okolicach stolicy. W tym roku opiekę w postaci apteczek (leki, środki higieniczne i opatrunkowe, drobny sprzęt medyczny) otrzymało 50 osób.

W zadaniu uczestniczyło 5 aktywnych liderów młodzieżowych. W trakcie naszej pracy została stworzona lista osób polskiego pochodzenia. Na podstawie wniosku osoby, które spełniają warunki a mianowicie: starsze w wieku emerytalnym, chore, niepełnosprawne, samotne, ubogie o korzeniach polskich mogły ubiegać się o pomoc. Pod czas naszej akcji charytatywnej zostały rozwiązane konkretne problemy, takie jak ochrona zdrowia a niekiedy pomagaliśmy zwierzętom, które mieszkają obok osób starszych samotnych. Okazana została również pomoc psychologiczna i doradcza przez naszych aktywistów.

domach parafialnych, kościołach oraz w miejscach, gdzie prowadzone są lekcje języka polskiego.

Związek Polaków w Kazachstanie współpracował również z lokalną administracją, uzgadniając możliwości dalszej opieki nad osobami najbardziej potrzebującymi. Działania charytatywne przyniosły wymierne efekty w postaci realnej poprawy warunków życia beneficjentów, ale miały także głębszy wymiar społeczny. Akcje te wzmacniają poczucie wspólnoty, solidarności i wzajemnego wsparcia wśród Polaków, aktywizują wolontariuszy do działań społecznych oraz budują pozytywny wizerunek darczyńców i instytucji zaangażowanych w pomoc.



Bliski Wschód, daleki Zachód

Rozmowa z Saule Suleimenovą – artystką z Kazachstanu

SAULE SULEIMENOVA – ZNANA KAZACHSKA ARTYSTKA, JEDNA Z NAJWAŻNIEJSZYCH POSTACI WSPÓŁCZESNEJ SCENY ARTYSTYCZNEJ AZJI CENTRALNEJ, KTÓREJ PRACE PREZENTOWANE SĄ DALEKO POZA GRANICAMI KRAJU – WZIĘŁA UDZIAŁ W WYSTAWIE TOWARZYSZĄCEJ OTWARCIU KIJOWSKIEGO BIENNALE SZTUKI WSPÓŁCZESNEJ W WARSZAWIE. W STOŁECZNYM MUZEUM SZTUKI NOWOCZESNEJ ODBYŁA SIĘ EKSPOZYCJA «BLISKI WSCHÓD – DALEKI ZACHÓD», PODCZAS KTÓREJ PUBLICZNOŚĆ MOGŁA ZOBACZYĆ DZIEŁO SAULE SULEIMENOVEJ I SPOTKAĆ SIĘ Z SAMĄ ARTYSTKĄ.

– W Warszawie pokazuję moją pracę «Niebo nad Almaty». Powstała trzy lata temu w ramach mojej wystawy indywidualnej «Jesteśmy zwykłymi ludźmi» w «Domu na Baribajewa» w Almaty – opowiada artystka.
– To próba podzielenia się z widzami emocjami, które

wszyscy przeżywaliśmy w styczniu 2022 roku w Almaty (W styczniu 2022 roku w Almaty protestujący wyszli na ulice przeciwko podwyżkom cen gazu płynnego. W nocy rozpoczęły się podpalenia samochodów i rabunki sklepów. Władza użyła siły, padły ofiary – Uwaga redakcji). Zazwyczaj podzieleni, żyjący osobno, wtedy nagle uświadomiliśmy sobie, jak bardzo jesteśmy zjednoczeni w bezsilności wobec autorytarnej maszyny państwowej – jak pod nieskończonym ołowianym niebem, które wisiało nad nami przez te straszne dni. Jedynym sposobem, by temu przeciwstawić się, jest uznanie i zachowanie poczucia wspólnoty i równej wartości każdego obywatela Kazachstanu.

Rok później, w 2023 roku, dzieło zostało pokazane w Jeonbuk Museum w Korei Południowej.





– Czy to Pani pierwsze doświadczenie artystyczne w Polsce?

– Tak, to mój pierwszy udział w wydarzeniu artystycznym w Polsce – mówi Suleimenova. – Jestem pod ogromnym wrażeniem. Wcześniej moja praca została zakupiona przez Centrum Kultury Współczesnej «Celinnyj» i muzeum MU HKA w Antwerpii. Prowadziliśmy też rozmowy z kuratorami z czterech instytucji, a całe biennale zostało przygotowane przez zespół L'internationale. Moja instalacja jest ogromna – około 5 na 11 metrów – i montowano ją przez tydzień. Moim zdaniem najlepszą prezentację zyskała właśnie w Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie!

– Jakie wrażenie wywarło na Pani biennale?

– Warszawa mnie zachwyciła – to piękne miasto. Muzeum jest nowe, podobnie jak nasz, kazachstański. Czułam u warszawskich kolegów ten sam zachwyt nad nową przestrzenią. Ogromna, nieustająca fala odwiedzających. Wspaniałe miejsce! Symboliczne jest to, że tuż obok stoi stalinowski wieżowiec – jak niemy znak byłego imperium, które ciągle gdzieś nad nami unosi się w powietrzu.

– Jak przebiegały spotkania z publicznością?

– Podczas otwarcia przeczytałam niezwykle poruszający wiersz o mojej pracy autorstwa kirgiskiej artystki Gulnafis Mergenbajewej. Czytałam po kazachsku, a publiczność miała w rękach tłumaczenia na angielski i polski. W tle wyświetlane było wideo z wydarzeń stycznia 2022 roku w Ałmaty. Wrażenia były bardzo silne – podchodzili do mnie ludzie, ściskali dłonie, obejmowali, robili zdjęcia. Do dziś codziennie ktoś z Warszawy oznacza mnie w mediach społecznościowych.



– Czy planowana jest dalsza współpraca?

– Kilka dni po otwarciu wystawy Magda Lipska, kuratorka z warszawskiego muzeum oraz jego dyrektorka Joanna Mytkowska odwiedziły Ałmaty. Przyjechały zobaczyć nowy gmach muzeum i centrum «Celinnyj». Spotkałyśmy się u mnie w domu – przygotowałam lagman, i spędziłyśmy wspaniałą wieczór!

Pracę Saule Suleimenovej «Niebo nad Ałmaty» można oglądać w Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie do 18 stycznia 2026 roku.

Rozmawiał: Jurij Serebrianski
Fot. @Alicja Szulc

Ogólnokazachstańskie spotkanie młodzieży polonijnej

MŁODZIEŻ POLSKIEGO POCHODZENIA MIESZKAJĄCA W KAZACHSTANIE NA CO DZIEŃ MA NIEWIELE OKAZJI DO REGULARNYCH SPOTKAŃ W POLONIJNYM GRONIE, A TYM BARDZIEJ DO SWOBODNEJ ROZMOWY W JĘZYKU POLSKIM. ODLEGŁOŚCI, ROZPROSZENIE GEOGRAFICZNE ORAZ RÓŻNICE ŚRODOWISKOWE SPRAWIAJĄ, ŻE POCZUCIE WSPÓLNOTY WYMAGA ŚWIADOMEGO I KONSEKWENTNEGO BUDOWANIA. ODPOWIEDZIĄ NA TĘ POTRZEBĘ STAŁA SIĘ INICJATYWA ZWIĄZKU POLAKÓW W KAZACHSTANIE – OGÓLNOKAZACHSTAŃSKIE SPOTKANIE MŁODZIEŻY POLONIJNEJ.

W dniach 20-23 listopada 2025 roku do stolicy Kazachstanu przyjechało dwudziestu młodych uczestników z różnych regionów kraju. Zjazd został poświęcony polskiemu rocznicom historycznym i świętom narodowym, a także rozwijaniu kompetencji społecznych, językowych i przywódczych młodego pokolenia Polonii. Był to czas intensywnej pracy, refleksji nad tożsamością oraz budowania relacji, które – jak pokazały efekty spotkania – mają szansę przetrwać się w trwałą współpracę.

Program Zjazdu obejmował wykłady, warsztaty i dyskusje prowadzone przez przewodniczących organizacji polonijnych oraz osoby szczególnie zaangażowane w działania na rzecz rozwoju polskiej kultury i nauczania języka polskiego w Kazachstanie. Zajęcia z historii najnowszej Polski pozwoliły młodzieży lepiej zrozumieć wydarzenia, które ukształtowały współczesną tożsamość narodową, natomiast warsztaty komunikacyjne i przywódcze rozwijały umiejętności niezbędne do aktywnego funkcjonowania w środowiskach społecznych i obywatelskich.

Trzy dni intensywnej pracy przyniosły wymierne rezultaty. Uczestnicy Zjazdu podjęli decyzję o powołaniu własnej struktury – «Liderzy Polonii Nowej Fali Związku Polaków w Kazachstanie». Wspólnie opracowali statut organizacji oraz wybrali jej zarząd i przewodniczącego, dając tym samym wyraz gotowości do dalszego, samodzielnego działania.

Szczegółowy harmonogram Zjazdu obejmował trzy dni tematyczne. Pierwszy dzień poświęcono integracji uczestników, intensywnym kursom języka polskiego wraz z testem językowym, omówieniu polskich świąt narodowych oraz warsztatom komunikacyjnym.

Drugi dzień skoncentrował się na historii najnowszej oraz treningach przywódczych – pracy zespołowej, wystąpieniach publicznych i rozwijaniu kompetencji miękkich. Zwieńczeniem dnia było wieczorne spo-



tkanie kulturalne z projekcją polskiego filmu i wspólną dyskusją.

Trzeci dzień przyniósł prezentację projektów, warsztaty projektowe poświęcone planowaniu inicjatyw młodzieżowych, zajęcia integracyjne sprzyjające budowaniu sieci kontaktów między regionami oraz uroczyste podsumowanie Zjazdu połączone z wręczeniem dyplomów.

Wydarzenie zostało objęte patronatem Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w ramach sprawowania opieki nad Polonią i Polakami za granicą w 2025 roku, przy wsparciu Fundacji «Pomoc Polakom na Wschodzie» im. Jana Olszewskiego. Tegoroczne Ogólnokazachstańskie spotkanie młodzieży polonijnej w Astanie zapoczątkowało proces, który – jak zakładają organizatorzy – będzie kontynuowany w kolejnych latach. Stało się impulsem do nowych działań, wyzwań i inicjatyw, odpowiadających na dynamiczne przemiany społeczne współczesnego świata i potrzeby młodej Polonii w Kazachstanie.



Zadanie współfinansowane ze środków Kancelarii Senatu w ramach sprawowania opieki Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą w 2025 roku

Powstanie Listopadowe

W NOCY Z 29 NA 30 LISTOPADA 1830 ROKU WYBUCHŁO POWSTANIE LISTOPADOWE - ZRYW NIEPODLEGŁOŚCIOWY, KTÓREGO CELEM BYŁO WYZWOLENIE KRÓLESTWA POLSKIEGO SPOD PANOWANIA ROSYJSKIEGO ZABORCY. BYŁ TO JEDNOCZEŚNIE NAJWIĘKSZY WYSIŁEK ZBROJNY W HISTORII POLSKICH WALK WYZWOLEŃCZYCH W XIX WIEKU.



Obraz Wojciecha Kossaka «Bitwa pod Olszynką Grochowską», fot. Wikipedia



Obraz Wojciecha Kossaka «Bateria Jabłonowskiego na rogatekch Jerozolimskich» przedstawiający szturm Szkoły Podchorążych na Belweder w Warszawie, który rozpoczął powstanie listopadowe w nocy z 29 na 30 listopada 1830 roku, fot. Wikipedia



Obraz Jana Rosena (1854-1936) pt. Bitwa pod Stoczkiem, olej, 1890, fot. PAP/Reprodukcja Wojciech Kryński

Przez prawie 11 miesięcy blisko 150 tysięcy ludzi prowadziło walkę z największą potęgą militarną Europy. Po wielu początkowych sukcesach powstanie zakończyło się klęską militarną. Jego konsekwencją była także Wielka Emigracja i ograniczenie autonomii Królestwa Polskiego.

Podczas powstania siły polskie i rosyjskie stoczyły wiele bitew. W największej i najbardziej krwawej z nich, pod Olszynką Grochowską w lutym 1831 roku, zginęło około 7 tysięcy polskich i prawie 9 i pół tysiąca rosyjskich żołnierzy. Wojskom polskim udało się wówczas zatrzymać na wiele tygodni marsz armii rosyjskiej na Warszawę.

Wybuch powstania listopadowego poprzedziło utworzenie tajnego sprzysiężenia w Szkole Podchorążych Piechoty w Warszawie, na czele którego stanął podporucznik Piotr Wysocki. Sprzysiężenie, liczące około 200 członków, rozpoczęło przygotowywanie do wystąpienia zbrojnego. Spiskowcy zamierzali opanować stolicę i oddać władzę w ręce polityków cieszących się zaufaniem społecznym.

29 listopada 1830 roku grupa podchorążych na czele z podporucznikiem Wysockim próbowała pojąć przebywającego w Belwederze Wielkiego Księcia Konstantego, gubernatora wojkowego Królestwa Polskiego, brata cara Mikołaja I. Zamach się nie udał, znienawidzony przez Polaków namiestnik cara zdołał uciec.

Momentem zwrotnym Nocy Listopadowej było zdobycie przez warszawski lud Arsenalu. Nastąpiło to 29 listopada około godziny 21 przy współudziale żołnierzy 4. pułku piechoty. Po północy jednostki Wojska Polskiego popierające insurekcję razem z uzbrojonym ludem opanowały rejon Starego Miasta, Arsenalu i Powiśla, kontrolując także mosty oraz Pragę.

Powstanie listopadowe trwało blisko 11 miesięcy, upadło 21 października 1831 roku. O jego upadku zadecydowała przewaga militarna Rosji, brak większego wsparcia ze strony chłopów oraz negatywna postawa władz powstańczych w kwestii uwłaszczenia i likwidacji pańszczyzny na wsi.

O klęskę zrywu w znacznej mierze przesądził też brak wiary w możliwość zwycięstwa, okazywany przez arystokratycznych przywódców politycznych zrywu - Adama Jerzego Czartoryskiego, Bonawenturę Niemojowskiego oraz dowódców - generałów: Józefa Chłopickiego, Jana Skrzyneckiego, Jana Krukowieckiego, Henryka Dembińskiego i Macieja Rybińskiego. Niewiara w zwycięstwo przekładała się na lojalne nastawienie wobec cesarza Mikołaja I Romanowa.

Powstanie listopadowe było drugim po powstaniu kościuszkowskim (1794) roku zrywem narodowym, który zakończył się klęską militarną. Dążenia niepodległościowe i nastroje antyrosyjskie przybrały na sile w 1863 roku, kiedy doszło do wybuchu *powstania styczniowego*, jednak także i ten zryw narодно-wyzwolenieczy zakończył się klęską.

Państwo polskie, wymazane z mapy Europy w wyniku zaborów, odzyskało niepodległość dopiero po zakończeniu I wojny światowej 11 listopada 1918 roku. W jej wyniku upadły trzy europejskie mocarstwa, w tym Rosja, które wcześniej przeprowadziły rozbiór Polski, a zwycięskie państwa Ententy zaaprobowaly plan utworzenia niepodległego państwa polskiego.

Źródło: PAP

Ślady pamięci – rozmowa z Małgorzatą Pośpiech

MAŁGORZATA POŚPIECH – POLSKA PISARKA, TŁUMACZKA LITERACKA I REŻYSERKA MIESZKAJĄCA W NOWYM JORKU, PH.D. STUDIOWAŁA LITERATURĘ, FILM I SZTUKĘ NA UNIWERSYTECIE WROCŁAWSKIM. AUTORKA LICZNYCH PUBLIKACJI W PRASIE POLSKIEJ, W TYM POŚWIĘCONYCH DEPORTACJI POLAKÓW NA SYBERIĘ.

POWIEŚĆ «**MIASTECZKO**» (TORUŃ, 2014) BYŁA NOMINOWANA DO NAGRODY CENTRAL EUROPE LITERARY AWARD W 2014 ROKU. AUTORKA SZEŚCIU POWIEŚCI, Z KTÓRYCH CZTERY ZOSTAŁY NOMINOWANE DO TEJ NAGRODY. ROZGŁOS W POLSCE PRZYNIÓSŁ JEJ FILM DOKUMENTALNY O AMERYKAŃSKIM REŻYSERZE ARTHURZE PENNIE, DO KTÓREGO NAPISAŁA SCENARIUSZ. JAKO REŻYSERKA I SCENARZYSTKA ZREALIZOWAŁA SZEŚĆ FILMÓW DOKUMENTALNYCH DLA POLSKIEJ TELEWIZJI. NAGRAŁA PONAD SIEDEMDZIESIĄT WYWIADÓW Z WETERANAMI II WOJNY ŚWIATOWEJ W POLSCE. OBECNIE PROWADZI DZIAŁALNOŚĆ DYDAKTYCZNĄ I BADAWCZĄ JAKO PROFESOR NA UNIWERSYTECIE HUNTERA W NOWYM JORKU.



– Droga Pani Małgorzato, dziękujemy serdecznie za to, że zgodziła się Pani na udzielenie tego wywiadu. Czytelnicy mają teraz możliwość czytania Pani książki «**Miasteczko**» na łamach naszego czasopisma i w imieniu redakcji chciałbym podziękować za tę wsparcia okazję.

– To ja dziękuję za zaproszenie i uwagę czytelników «**Ałmatyńskiego Kuriera Polonijnego**» oraz za druk fragmentów «**Miasteczka**». Jeszcze kilkanaście lat temu rzadko mówiło się i pisało o tej części polskiej historii, o losach Polaków deportowanych w latach 1940 na Syberię. Temat walki podziemia niepodległościowego w latach powojennych jest dalej tematem kontrowersyjnym i niechętnie poruszonym. Równocześnie «**Miasteczko**» jest bardzo osobistą książką opisującą poszukiwanie mojego ojca, którego nie znałam i historię jego pokolenia, zaangażowanego w walkę z systemem totalitarnym.

– Pisze Pani książki, realizuje filmy dokumentalne, scenariusze do nich – jak udaje się Pani to wszystko pogodzić i która dziedzina twórczości jest Pani najbliższa?

– Pisanie, tworzenie filmów dokumentalnych i archiwów jest dla mnie formą dialogu z przeszłością i próbą zrozumienia teraźniejszości.

Był taki czas, w którym głównie pracowałam nad filmami dokumentalnymi. Bardzo lubiłam kontakt z ludźmi, poznawanie i utrwalanie ich życia. Dalej to jest dla mnie bardzo ważne. Ponieważ od kilkunastu lat piszę serię **Miasteczko**, teraz pracuję nad tomem szóstym, o Kępnie, małym miasteczku w Wielkopolsce, gdzie się wychowałam, odeszłam od pracy nad filmami dokumentalnymi, ponieważ seria ta wymagała ogromnej pracy w poszukiwaniu i odnalezieniu dokumentów, rozmów ze świadkami i ich rodzinami.

Przed II wojną było to pograniczne miasteczko i żyły w nim trzy narodowości: Polacy Niemcy i Żydzi. Po wojnie przyjechali tu Polacy z Kresów. Miały tu miejsce tragiczne wydarzenia, które zaciążyły na losach mieszkańców, między innymi mojego ojca. A więc teraz pisanie jest mi najbliższe. Chociaż pracuję również nad scenariuszem serialu telewizyjnego opartego na moich książkach.

– Dziękuję. Czy w Pani twórczości istnieje jakaś główna linia, której Pani konsekwentnie się trzyma?

– Tak, to mało znany do niedawna rozdział w historii Polski – walka zbrojnego podziemia niepodległościowego z nowym ustrojem w latach 1945-1989. Lata tuż po wojnie to tak naprawdę była wojna domowa. Jest wiele białych plam, które powoli odkrywają historycy a ja podążam śladem moich bohaterów i ich rodzin i interesuje mnie trauma międzypokoleniowa, która dotknęła wielu pokoleń Polaków. Staram się być obiektywna, opieram się na dokumentach, źródłach świadectwach świadków. Przedstawiam wydarzenia z różnych perspektyw.

– W tekście «**Miasteczka**» pojawiają się konkretne nazwy, czas i wydarzenia, ma on czasami charakter dokumentalny. Czy mogłabym Pani opowiedzieć o własnych metodach pracy nad książkami?

– Pod koniec lat 80. XX wieku pracowałam w Dziale Rękopisów Ossolineum we Wrocławiu i zajmowałam się opracowywaniem archiwów polskich pisarzy XX wieku. W tym czasie zaczęto przynosić pamiętniki z okresu deportacji na Syberię i do Kazachstanu. Wrocław był miejscem, gdzie wielu z deportowanych osiedliło się po wojnie, bo nie mieli już, dokąd wracać. Nas nie uczono w szkołach o tym okresie w historii Polski więc kiedy zaproponowano mi czytanie pamiętników i tworzenie map, wykazów nazwisk i nazw miejscowości – zgodziłam się. To było dla mnie wstrząsające przeżycie.

Po latach kontynuowałam pracę nad tym tematem w Ameryce. Dla Stowarzyszenia Weteranów Armii Polskiej stworzyłam Archiwum Syberyjskie – rozmowy i film lat «Pokolenie» są dostępne na kanale YouTube: pavany09. Pracowałam w oparciu o dostępne materiały historyczne, konsultacje z historykami i przede wszystkim w oparciu o relacje świadków.

Podobnie wygląda praca nad książkami. W przypadku wydarzeń w Miasteczku, tzw. krwawej nocy kępińskiej, gdy odwiecie za zabicie dwu funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa przez miejscowe podziemie antykomunistyczne UB aresztowało kilkudziesięciu mieszkańców i kilku z nich natychmiast zgładzono, jak i procesów członków podziemnego Konspiracyjnego Wojska Polskiego, przeanalizowałam około pięciu tysięcy stron dokumentów przechowywanych w Instytucie Pamięci Narodowej. Po selekcji włączyłam je do książek łącząc z publikacjami historycznymi oraz z rozmowami z historykami, świadkami wydarzeń i ich rodzinami. I w Archiwum Syberyjskim i w moich książkach chciałam oddać, głos tym, którzy przez lata musieli milczeć i nie mogli mówić o tym co przeżyli.

– Już na pierwszych stronach Miasteczka obecny jest Kazachstan. Jakie są Pani związki z naszym krajem?

– Pierwsze spotkanie z Kazachstanem to były pamiętniki deportowanych czytane (jeszcze wtedy nielegalnie) w Ossolineum a kilkanaście lat później, już w Nowym Jorku, rozmowy z Polakami deportowanymi m.in. do Kazachstanu, których relacje dokumentowałam, jak właśnie z panem Wacławem Gąsiorowskim, panią Grażyną Jonkajtis-Lubą, panem Antonim Chrościelewskim, panią Danutą Futyną. Oglądałam też piękny film o kazachskiej dziewczynie «Eagle huntress». Teraz czytam Pana bardzo ciekawe książki – relacje świadków «Ałtynszasz» i tą o literaturze kazachskiej.

– Dziękuję! Mieszka i pracuje Pani w Nowym Jorku – czy czuje się Pani w oderwaniu od ojczyzny? Jeśli tak, jak Pani to przeżywa? A może uważa się Pani za obywatelkę świata?

– Odwiedzam Polskę i to są dla mnie zawsze głębokie przeżycia. Dystans jaki dzieli Polskę od Nowego Jorku jest mi potrzebny, żeby pisać. Daje mi perspektywę. Uczę języka polskiego i literatury m.in. na nowojorskim na Hunter College. Moi studenci często są urodzeni w USA. Uczą się języka i interesują się polską kulturą, bo mają polskie korzenie: ich rodzice czy dziadkowie mówili o polsku, Są też Amerykanie, którzy odwiedzi-

li Polskę, zakochali się w niej i pragną ją lepiej poznać. Więc moje związki z Polską są bardzo silne.

Mieszkam w wielokulturowym i wielojęzycznym mieście, w dzielnicy, kiedyś greckiej i włoskiej, a teraz będącej domem dla przybyszów z Chorwacji czy Czarnogóry. Obok nich mieszkają Meksykanie i Arabowie. To część Queensu, jednej z dzielnic Nowego Jorku, której mieszkańcy mówią w ponad 150 językach. Wszyscy mamy swoje ojczyzny z których się wywodzimy, do których wracamy, które wspominamy i za którymi tęsknimy.

– Dziękuję! Nad czym Pani obecnie pracuje?

– Niedawno odkryłam nowe materiały dotyczące kolejnych wydarzeń, o których przez kilkadziesiąt lat milczano. To jest działalność tzw. sądów doraźnych działających w 1946, które po krótkich sfingowanych procesach skazały ponad osiemset osób, żołnierzy podziemia niepodległościowego na karę śmierci. W Kępie również zapadły takie wyroki – skazano i stracono dwóch mieszkańców, członków oddziału «Otta». Obecnie pracuję nad kolejnym tomem z serii «Miasteczko», który opíše te wydarzenia...

– Co chciałaby Pani przekazać naszym czytelnikom?

– Ostatnio na zajęciach czytaliśmy z moimi studentami najnowszy «Ałmatyński Kurier Polonijny». Byli zaskoczeni, poruszeni i ucieszyli się bardzo tym, jak mocno pielęgnuje się w Kazachstanie związki z Polską, polskim językiem i polskimi tradycjami. Uważam, że to bardzo ważne: znać swoje korzenie, pamiętać jak dramatyczna jest polska historia, zobaczyć i doświadczyć jak piękny jest nasz język, nasze tradycje, kultura, literatura, malarstwo, filmy, sztuka. Wspólna pamięć, historia, nawet ta najbardziej tragiczna, może być pomocą w porozumieniu między pokoleniami, narodami, między ludźmi. Bez względu na to, czy żyjemy w Polsce, w Kazachstanie, w Ameryce czy w jakichś innych krajach, jesteśmy i zawsze będziemy jej częścią. Tworzymy ją i jest źródłem naszej siły.

– Dziękuję za rozmowę! Życzymy Pani dalszych sukcesów w imieniu zespołu i czytelników Kuriera!

Rozmawiał Jurij Serebriansky

Przypominamy naszym czytelnikom, że fragment z książki «Miasteczko» można przeczytać w numerze 2 naszego czasopisma z 2025 roku.

Следы памяти

Малгожаты Поспех

МАЛГОЖАТА ПОСПЕХ – ПОЛЬСКАЯ ПИСАТЕЛЬНИЦА, ЛИТЕРАТУРНЫЙ ПЕРЕВОДЧИК, РЕЖИССЕР, ЖИВУЩАЯ В НЬЮ-ЙОРКЕ, PH.D. ИЗУЧАЛА ЛИТЕРАТУРУ, КИНО И ИСКУССТВО ВО ВРОЦЛАВСКОМ УНИВЕРСИТЕТЕ. АВТОР МНОГОЧИСЛЕННЫХ ПУБЛИКАЦИЙ В ПОЛЬСКОЙ ПРЕССЕ, В ТОМ ЧИСЛЕ ПОСВЯЩЕННЫХ ДЕПОРТАЦИИ ПОЛЯКОВ В СИБИРЬ. РОМАН «ГОРОДОК» (ТОРУНЬ, 2014) БЫЛ НОМИНИРОВАН НА ПРЕМИЮ CENTRAL EUROPE LITERARY AWARD В 2014 ГОДУ. АВТОР ШЕСТИ РОМАНОВ, ЧЕТЫРЕ ИЗ КОТОРЫХ БЫЛИ НОМИНИРОВАНЫ НА ПРЕМИЮ CENTRAL EUROPE LITERARY AWARD. ИЗВЕСТНОСТЬ В ПОЛЬШЕ ПРИШЛА К НЕЙ ПОСЛЕ ВЫХОДА ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ФИЛЬМА ОБ АМЕРИКАНСКОМ РЕЖИССЕРЕ АРТУРЕ ПЕННЕ, В КОТОРОМ ОНА ТАКЖЕ ВЫСТУПИЛА АВТОРОМ СЦЕНАРИЯ. В КАЧЕСТВЕ РЕЖИССЕРА И СЦЕНАРИСТА СНЯЛА ШЕСТЬ ДОКУМЕНТАЛЬНЫХ ФИЛЬМОВ ДЛЯ ПОЛЬСКОГО ТЕЛЕВИДЕНИЯ. ЗАПИСАЛА БОЛЕЕ 70 ИНТЕРВЬЮ С ВЕТЕРАНАМИ ВТОРОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ В ПОЛЬШЕ. В НАСТОЯЩЕЕ ВРЕМЯ ЗАНИМАЕТСЯ ПРЕПОДАВАТЕЛЬСКОЙ И ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ В ДОЛЖНОСТИ ПРОФЕССОРА УНИВЕРСИТЕТА HUNTER В НЬЮ-ЙОРКЕ.

– Дорогая пани Малгожата, сердечно благодарим вас за согласие дать это интервью. У наших читателей есть возможность познакомиться с вашей книгой «Городок» на страницах журнала, и от имени редакции я хотел бы поблагодарить вас за эту замечательную возможность.

– Это я благодарю за приглашение и внимание читателей «Алматинского Курьера Полонийного», и за публикацию фрагментов «Городка». Ещё несколько лет назад редко говорили и писали об этой части польской истории, о судьбах поляков, депортированных в 1940-х годах в Сибирь. Тема борьбы польского подполья за независимость в послевоенные годы остаётся по сей день спорной и поднимается неохотно.

В то же время «Городок» – это очень личная книга, рассказывающая о поисках моего отца, которого я не знала, и о поколении, к которому он принадлежал, поколении, вовлечённом в борьбу с тоталитарной системой.

– Вы пишете книги, создаёте документальные фильмы, сценарии к ним – как вам удаётся всё это совмещать, и какая сфера творчества вам ближе всего?

– Писательство, создание документальных фильмов и архивов – это для меня форма диалога с прошлым и попытка понять настоящее. Был период, когда я, главным образом, занималась документальным кино. Мне очень нравился контакт с людьми, возможность узнавать и сохранять их истории. Это и сейчас для меня очень важно. Но поскольку вот уже много лет я пишу серию «Городок» (сейчас работаю над шестым томом – о Кемпно, небольшом городке в Вель-

копольше, где я выросла), я отошла от работы над документальными фильмами, потому что серия книг требует огромного труда – поиска и восстановления документов, бесед со свидетелями и их семьями.

До Второй мировой войны это был пограничный город, где жили люди трех национальностей: поляки, немцы и евреи. После войны сюда приехали поляки с Кресов. Здесь происходили трагические события, повлиявшие на судьбы жителей, в том числе моего отца. Так что сейчас писательство мне ближе всего. Ещё я работаю над сценарием телесериала, основанного на моих книгах.

– Спасибо. Существует ли в вашем творчестве какая-то основная линия, которой вы последовательно придерживаетесь?

– Да, это до недавнего времени малоизвестная глава польской истории – борьба вооружённого подполья за независимость с новым режимом в 1945–1989 годах. Годы сразу после войны – это, по сути, была гражданская война. Есть множество «белых пятен», которые историки постепенно открывают, а я иду по следам моих героев и их семей. Меня интересует межпоколенческая травма, затронувшая несколько поколений поляков. Я стараюсь быть объективной, опираюсь на документы, источники, свидетельства очевидцев. Представляю события с разных точек зрения.

– В тексте «Городка» появляются конкретные названия, время и события, он иногда имеет документальный характер. Не могли бы вы рассказать о своих методах работы над книгами?

– В конце 1980-х годов я работала в отделе рукописей Национальной библиотеки имени Оссолинских во Вроцлаве и занималась обработкой архивов польских писателей XX века. В то время начали приносить дневники периода депортаций в Сибирь и в Казахстан. Вроцлав был местом, где многие из депортированных осели после войны, потому что им уже некуда было возвращаться – их родные земли по Ялтинскому договору отошли Советскому Союзу. В школах нас не учили об этом периоде польской истории, поэтому, когда мне предложили читать дневники и составлять карты, списки имён и названий местностей, я согласилась. Это было для меня потрясающее переживание.

Спустя годы я продолжила работу над этой темой в Америке. Для Союза ветеранов польской армии я создала «Сибирский архив» – записи разговоров и фильм «Поколение», которые доступны на канале YouTube: ravanu09. Я работала, опираясь на доступные исторические материалы, консультации с исто-

риками и, прежде всего, на свидетельства очевидцев. Аналогично выглядит работа над книгами.

В случае событий, описанных в «Городке», так называемой «кровавой ночи в Кемпно», когда в ответ на убийство антикоммунистическим подпольем двух сотрудников местного управления безопасности были арестованы несколько десятков жителей, и некоторых из них немедленно казнили, а также во время процессов членов подпольной организации – Армии польского подполья (KWP) – я проанализировала около пяти тысяч страниц документов, хранящихся в Институте национальной памяти. После отбора я включила их в книги, сочетая с историческими публикациями, беседами с историками, свидетельствами событий и их семьями. И в «Сибирском архиве», и в моих книгах я хотела дать голос тем, кто долгие годы был вынужден молчать и не мог говорить о пережитом.

– Уже на первых страницах «Городка» присутствует Казахстан. Каковы ваши связи с нашей страной?

– Первое знакомство с Казахстаном – это были дневники депортированных, которые я читала (тогда ещё нелегально) в библиотеке во Вроцлаве, а спустя несколько лет, уже в Нью-Йорке – беседы с поляками, депортированными в том числе в Казахстан, чьи свидетельства я документировала, например с паном Вацлавом Гонсоровским, пани Гражиной Йонкайтис-Лубой, паном Антонием Хрощелевским, пани Данутой Футыной. Я также смотрела замечательный фильм о казахской девушке – «Eagle Huntress». Сейчас читаю ваши очень интересные книги – свидетельства очевидцев: «Алтыншаш» и книгу о казахской литературе.

– Спасибо! Вы живёте и работаете в Нью-Йорке – чувствуете ли вы себя оторванной от родины? Если да, как вы это переживаете? Или, может быть, считаете себя гражданкой мира?

– Я посещаю Польшу, и это для меня всегда глубокое переживание. Расстояние, отделяющее Польшу от Нью-Йорка, необходимо мне, чтобы писать. Оно даёт мне перспективу. Я преподаю польский язык и литературу, в том числе в Нью-Йоркском колледже Хантера. Чаще всего работаю со студентами, которые родились в США. Они изучают язык и интересуются польской культурой, потому что имеют польские корни: их родители или дедушки и бабушки говорили по-польски. Есть и американцы, которые побывали в Польше, влюбились в неё и хотят узнать её лучше. Так что мои связи с Польшей очень сильны. Я живу в многоязычном и многокультурном городе, в районе, когда-то греческом и итальянском, а теперь являющемся домом для приезжих из Хорватии и Чер-

ногории. Рядом с ними живут мексиканцы и арабы. Это часть Куинса, одного из районов Нью-Йорка, жители которого говорят более чем на 150 языках. У всех нас есть свои родины, откуда мы родом, куда возвращаемся, о которых вспоминаем и по которым тоскуем.

– Спасибо! Над чем Вы работаете сейчас?

– Недавно я обнаружила новые материалы, касающиеся событий, о которых десятилетиями молчали. Это деятельность так называемых чрезвычайных судов, действовавших в 1946 году, которые после коротких фиктивных процессов приговорили к смертной казни более восьмисот человек – солдат подполья, боровшихся за независимость. В Кемпно тоже выносились такие приговоры – осуждены и казнены двое жителей, членов отряда «Отта». В настоящее время я работаю над очередным томом серии «Городка», который расскажет об этих событиях.

– Что бы Вы хотели сказать нашим читателям?

– Недавно на занятиях мы с моими студентами читали последний номер «Алматинского Курьера Полонийного». Они были удивлены, тронуты и очень обрадовались тому, как бережно в Казахстане сохраняются связи с Польшей, польским языком и польскими традициями. Я считаю это чрезвычайно важным: знать свои корни, помнить, насколько драматична польская история, увидеть и почувствовать, насколько прекрасен наш язык, наши традиции, культура, литература, живопись, кино, искусство.

Общая память, история, даже самая трагическая, может стать мостом взаимопонимания между поколениями, народами, людьми. Независимо от того, живём ли мы в Польше, в Казахстане, в Америке или где-то ещё, мы есть и всегда будем её частью. Мы создаём её – и она является источником нашей силы.

– Спасибо за беседу! Желаем вам дальнейших успехов от имени редакции и читателей «Курьера»!

Разговаривал Юрий Серебрянский.

Мы же напоминаем нашим читателям, что отрывок из книги «Городок» можно прочитать в № 2 нашего журнала за 2025 год.



Камера бывшей тюрьмы госбезопасности в Кемпно

REGULAMIN XVII EDYCJI KONKURSU «BYĆ POLAKIEM» – MODUŁ «A»

I. Postanowienia ogólne

Konkurs «Być Polakiem» jest realizowany dla głębszego uświadamiania i umacniania tożsamości narodowej oraz rozwoju postaw patriotycznych i społecznych dzieci i młodzieży, mieszkającej poza granicami Polski.

§ 1

Cele Konkursu:

1. Przygotowanie do pełnienia roli «Ambasadora polskości» w kraju zamieszkania.
2. Uświadamianie i umacnianie tożsamości narodowej.
3. Kształtowanie postaw patriotycznych.
4. Poznawanie historii Polski splecionej z historią swojej rodziny.
5. Doskonalenie sprawności języka polskiego.
6. Ukazanie bogactwa dwukulturowości i dwujęzyczności.

§ 2

Organizatorem Konkursu jest Fundacja «Świat na Tak» w Warszawie 00-580, Al. Szucha 27, www.swiatnatak.pl, strona konkursu: www.bycoplakiem.pl

§ 3

Konkurs skierowany jest do dzieci i młodzieży polonijnej oraz dzieci Polaków mieszkających poza granicami Polski, w wieku 6-22 lat. NAUKA W POLSKIEJ SZKOLE NIE JEST WYMOGIEM UCZESTNICTWA W KONKURSIE.

II. Warunki uczestnictwa

§ 4

Warunkiem uczestnictwa w Konkursie jest wypełnienie formularza zgłoszeniowego, dostępnego na stronie internetowej konkursu: www.bycoplakiem.pl i przesłanie go wraz z pracą w sposób opisany w dalszych punktach Regulaminu. Prace nadesłane bez kompletnie i CZYTELNIE wypełnionego formularza nie zostaną zakwalifikowane do oceny przez Jury.

§ 5

Zgłoszenie pracy do Konkursu jest równoznaczne z akceptacją niniejszego Regulaminu wraz z zapisem:

«Wyrażam zgodę na przetwarzanie danych osobowych moich i/lub mojego dziecka (w przypadku uczestników niepełnoletnich), zawartych w powyższym formularzu konkursowym dla potrzeb niezbędnych do realizacji XVII edycji Konkursu «Być Polakiem» (zgodnie z Ustawą z dnia 10 maja 2018 r. o Ochronie Danych Osobowych). Wyrażam zgodę na podawanie do wiadomości publicznej imienia i nazwiska mojego lub mojego dziecka we wszelkich ogłoszeniach, zapowiedziach i informacjach o tym Konkursie i jego wynikach. Jednocześnie oświadczam, że jestem świadomy/ma dobrowolności podania danych oraz że zostałem/am poinformowany/a o prawie wglądu do podanych danych oraz możliwości ich poprawiania lub usunięcia. Oświadczam, że zapoznałem/am się z Regulaminem XVII edycji Konkursu «Być Polakiem», a praca konkursowa jest moją/moje-go dziecka (w przypadku uczestników niepełnoletnich) pracą autorską, nieprzedstawianą wcześniej w innych konkursach ani mediach i wyrażam zgodę na rozpowszechnianie, publikowanie, skracanie i redagowanie przesłanej pracy. Wiadomo mi, że praca staje się po Konkursie własnością Organizatora i nie będzie odesłana do autora.»

Publikowanie fragmentów lub całych prac w mediach polonijnych po zakończeniu Konkursu wymaga uzyskania zgody Fundacji «Świat na Tak» oraz podania informacji: «Praca została zgłoszona do konkursu «Być Polakiem» w 2026 r.

§ 6

Podstawowym formalnym kryterium przyjęcia pracy do Konkursu jest jej samodzielne napisanie lub wykonanie. Prace niesamodzielne nie będą oceniane. Przy stosowaniu cytatów należy to odpowiednio zaznaczyć (np. przez zastosowanie cudzysłowu lub kursywy) oraz podać autora i źródło, z którego się korzystało. Niedopuszczalne jest przygotowanie prac z wykorzystaniem narzędzi opartych na sztucznej inteligencji (AI).

§ 7

W Konkursie można uczestniczyć wielokrotnie, można być wielokrotnie wyróżnianym, lecz laureatem w

danej grupie wiekowej i w tej samej kategorii (literacka – filmowa: 2 podgrupy) można zostać tylko raz.

§ 8

Na daną edycję Konkursu każdy uczestnik może nadesłać tylko jedną pracę, niezależnie od grupy konkursowej.

§ 9

Przekazanie pracy do udziału w Konkursie traktowane jest jako równoczesne oświadczenie, że praca nie narusza praw autorskich osób trzecich. Za ewentualne roszczenia wynikające z praw autorskich odpowiada uczestnik Konkursu.

§ 10

Kryteria oceny prac:

- zgodność z przesłaniem ideowym Konkursu;
- walory edukacyjne;
- walory artystyczne;
- oryginalność pomysłów;
- zgodność z tematem.

Przy ocenie prac będą brane pod uwagę także:

- zaangażowanie w przygotowanie pracy;
- kreatywność;
- poprawność językowa;
- czas pobytu za granicą Polski.

§ 11

Formy prac konkursowych:

- prace plastyczne w dowolnej technice i formacie;
- prace pisemne w języku polskim np. opowiadanie, reportaż, wywiad, wiersz, pamiętnik, list, esej, opis wydarzeń na podstawie relacji przekazanych przez bliskich, przyjaciół, znajomych lub na podstawie materiałów archiwalnych m.in. prasy polonijnej, reportaży filmowych, itp. Prace mogą być wzbogacone ilustracjami i zdjęciami, które są własnością autora pracy lub pochodzą z ogólnodostępnego źródła jednak z zaznaczeniem ich pochodzenia. Nieuprawnione skorzystanie ze zdjęć, materiałów drukowanych i filmów obciążać będzie wyłącznie autora pracy

- filmy nakręcone przez uczestników muszą być w polskiej wersji językowej.

§ 12

Wymagania formalne dotyczące prac konkursowych:

- Każda praca musi być podpisana imieniem i nazwiskiem autora w tytule pliku i na pierwszej stronie pracy.
- Prace plastyczne oraz literackie w grupach I, II, III, IV przyjmowane są wyłącznie jako indywidualne. Przesłane prace zbiorowe w tych grupach nie będą oceniane.
- Prace pisemne nie mogą być dłuższe niż 12.000 znaków i przekraczać 6 stron formatu A4, pisanych czcionką 12 pkt. Należy używać polskich znaków. Można przysyłać prace napisane na komputerze (z polskimi znakami diakrytycznymi: ą, ć, ę, ł, ń, ó, ś, ż oraz ź) lub starannie napisane ręcznie.
- Prace filmowe nie mogą być dłuższe niż 10 minut. Prace te powinny być przesłane WYŁĄCZNIE PRZEZ WETRANSFER W FORMACIE mp4. Prace w innych formatach nie będą oceniane. Zaleca się, aby film był nagrywany w orientacji poziomej. Prace filmowe mogą być wykonane przez zespoły uczniów lecz do reprezentowania zespołu i ewentualnego odebrania nagrody powinien zostać wytypowany przez grupę tylko jeden z autorów filmu.

§ 13

Sposób przesłania prac do Organizatora:

GRUPA I: FORMULARZ + praca plastyczna przesłana pocztą tradycyjną na adres : Fundacja «Świat na Tak», Al. Szucha 27, 00-580 Warszawa, Polska. Proszę wysyłać prace wyłącznie jako listy, nie podawać wartości przesyłanego listu, nie załączać deklaracji celnych. Prace plastyczne przesłane emailem znacznie tracą na jakości lecz mogą być wysłane w sytuacji, gdy nie ma możliwości wysłania ich pocztą tradycyjną. Jeżeli odbiór prac w Polsce będzie wiązał się z koniecznością wniesienia przez Organizatora opłaty celnej lub innej – praca nie zostanie odebrana z poczty gdyż przy podanej wartości prace są traktowane przez polskie urzędy jako dzieła sztuki i obciążane wysokimi opłatami podatkowymi i celnymi.

GRUPY II, III, IV: FORMULARZ + praca pisemna wyłącznie na adres email: konkurs@bycpolakiem.pl

(WYŁĄCZNIE w pliku MS Word, NIE na Dysk Google, NIE przez Dropbox, NIE przez WeTransfer, NIE przez WhatsApp, NIE jako pdf, NIE jako jpg.

GRUPA V: FORMULARZ + praca filmowa wyłącznie poprzez WeTransfer tylko w formacie mp4 na adres email: 5@bycpolakiem.pl (NIE na dysk Google, NIE przez Youtube, NIE przez Dropbox, NIE przez WhatsApp)

§ 14

Tematy prac konkursowych w Module «A» – dla dzieci i młodzieży:

Grupa I - prace plastyczne, wiek 6 – 9 lat: Niesamowita, niezwykła Polska (historia, wydarzenie, miejsce).

Grupa II - prace literackie, wiek 10 – 13 lat: Opowieść rodzinna sprzed lat z Polską w tle.

Grupa III - prace literackie, wiek 14 – 16 lat: Moja Polska między tradycją a nowoczesnością.

Grupa IV – prace literackie, wiek 17 – 22 lata: Nie pytaj, co Polska zrobi dla ciebie, ale co ty możesz zrobić dla Polski!

Grupa V – prace filmowe w dwóch podgrupach: I: wiek 9 – 15 lat, II: 16 – 22 lata: Być Polakiem - żyć po królewsku z godnością, odwagą i sercem.

§ 15

Prace należy nadsyłać w nieprzekraczalnym terminie do 10 marca 2026 r.

§ 16

Wyniki Konkursu zostaną ogłoszone na Facebooku i na stronie internetowej konkursu www.bycpolakiem.pl do dnia 30 kwietnia 2026 r.

§ 17

Organizator Konkursu zastrzega sobie prawo do przesunięcia terminu ogłoszenia wyników.

§ 18

Nagrody w Konkursie:

- udział w uroczystej Gali XVII edycji Konkursu (możliwy udział Rodziny i przyjaciół)

ORAZ:

Grupa I

- nagrody rzeczowe

- dyplomy

Grupy II – V

- pobyt edukacyjny w Polsce – lipiec 2026 r. (w miarę posiadanych przez organizatora środków finansowych, informacja o wycieczce zostanie podana na początku czerwca)

- nagrody rzeczowe

- dyplomy

§ 19

Organizatorzy, w celach promocyjnych Konkursu, zastrzegają sobie prawo publikacji prac konkursowych w całości lub we fragmentach oraz do ich skracania i redagowania.

§ 20

Prace przesłane na Konkurs nie mogą być wcześniej nigdzie publikowane. Po przesłaniu na konkurs «Być Polakiem» prace stają się własnością organizatorów i nie są odsyłane do autorów, jak również nie mogą być w późniejszym terminie wykorzystywane w innych konkursach.

§ 21

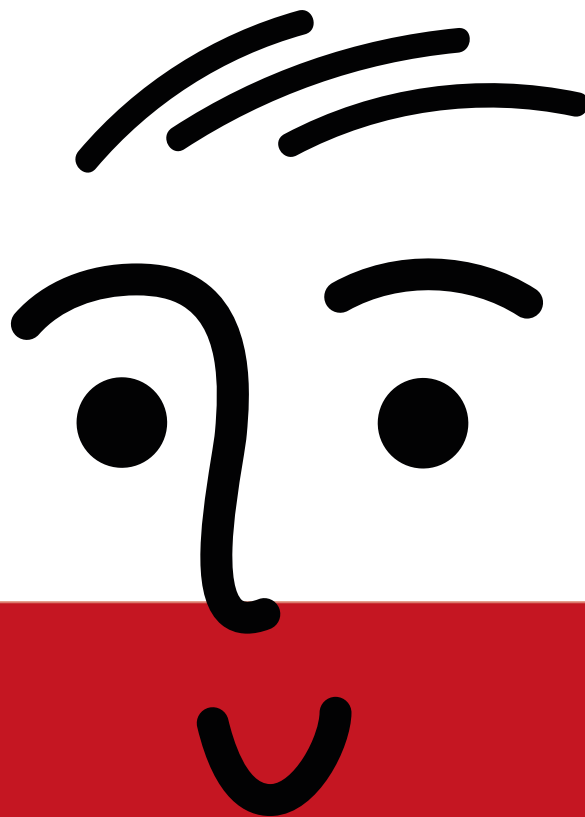
Organizator zastrzega sobie prawo do zmian w Regulaminie.

Zmiany te zostaną umieszczone na Facebooku i stronie internetowej konkursu www.bycpolakiem.pl

W imieniu Komitetu Organizacyjnego Konkursu
Marek Machała – Koordynator Konkursu
konkurs@bycpolakiem.pl
 tel. +48 603 330 905

XVII EDYCJA 2025/2026

BYĆ POLAKIEM



**NIE PYTAJ, CO POLSKA ZROBIŁA
DLA CIEBIE, ALE CO TY MOŻESZ
ZROBIĆ DLA POLSKI !**

KALENDARIUM XVII EDYCJI KONKURSU 2026 r.

10.03 – Ostateczny termin nadsyłania prac.
10.04-12.04 – Spotkanie Jury, ustalenie wyników Konkursu (Warszawa).
22.07 – Przyjazdy Laureatów i Wyróżnionych do Warszawy (jeśli Konkurs otrzyma dotację Senatu na wycieczkę edukacyjno-krajoznawczą, informacja prawdopodobnie w lutym 2026 r.).
23.07-27.07 – Wycieczka edukacyjno – krajoznawcza po Pomorzu Gdańskim (j/w).
28.07, godz. 14.00 – 17.00 – Gala XVII edycji Konkursu, Audytorium Muzeum Historii Polski, Cytadela Warszawska.
02.10 – 04.10 – Inauguracja XVIII edycji Konkursu, miejsce w uzgodnieniu.

MIĘDZYNARODOWY KONKURS | ATRAKCYJNE NAGRODY



REGULAMIN I ZASADY KONKURSU:

www.bycpolakiem.pl



Trzy Ojczyzny

WYBLAKŁE, CZARNO-BIAŁE FOTOGRAFIE, TWARZE BEZ UŚMIECHU PRZYKRYTE PYŁEM MINIONYCH LAT. WALENTYNA KRAJCZYŃSKA Z CZUŁOŚCIĄ PRZEGLĄDA ZDJĘCIA – DO HISTORII SVOJEJ RODZINY PODCHODZI Z NIEZWYKŁĄ DELIKATNOŚCIĄ. ZBIERAŁA JĄ LATAMI, PO OKRUSZKU. ODTWARZAŁA OBRAZ TEGO, JAK FALE WIELKIEJ POLITYKI UDERZAŁY W ZWYKŁE RODZINY, PRZEWRACAJĄC DO GÓRY NOGAMI ICH CODZIENNY ŚWIAT, NIERZADKO ZABIERAJĄC ŻYCIE.

28 kwietnia 1936 roku Józef Stalin podpisał dekret nakazujący deportację polskich rodzin mieszkających głównie w przygranicznych regionach Ukrainy do Kazachstanu. Ludziom kazano w pośpiechu się spakować i wsadzano ich do wagonów towarowych. Wśród tysięcy rodzin odrywanych od rodzinnych stron jechali przodkowie Walentyny: Krajczyńscy i Zelińscy. Pierwsi pochodzili z obwodu Chmielnickiego, drudzy z Żytomierskiego.

– Babcia ze strony ojca nigdy nie potrafiła mi niczego opowiedzieć, choć bardzo próbowałam – wspomina Walentyna Stanisławowna. – Ledwie zaczynała mówić, od razu wybuchała płaczem.

Krajczyńscy

Ciężki, kłujący ból ścisnął jej pierś, a ręce desperacko tuliły po raz ostatni wychudzone, bezwładne ciało dziecka. Apolonia Krajczyńska poruszała bezgłośnie ustami, powtarzając znane od dzieciństwa słowa modlitwy. Żegnała już drugie dziecko. Oboje zabrał duszny, przepełniony wagon towarowy, niekończąca się droga, głód.

W rodzinie Krajczyńskich było ośmioro dzieci, żyli bardzo ubogo. Nie mieli co pakować – poza skromny-

mi rzeczami. Kur przecież nie zabierzesz, a ogród jeszcze pusty, wiosna dopiero się zaczyna...

Wysadzono ich na stacji Tajynsza w obwodzie kokczetawskim. Wywieziono na step końskimi bryczkami, wskazano miejsce na ziemianki. Mężczyźni, kobiety, starsze dzieci wycinali darń, kopali prowizoryczne schronienia.

Z dużej rodziny Krajczyńskich przeżyli tylko matka i dwoje dzieci: Stanisław, który miał dziewięć lat w chwili deportacji, oraz Maria – urodzona już w Kazachstanie.

Niektórym rodzinom dopisało szczęście – osadzono je w miejscach już zamieszanych. Kazachscy sąsiedzi dzielili się ostatnim kawałkiem chleba. Pomagali przeżyć.

Ci, którzy zakładali osadę od zera, mieli znacznie trudniej. Nad przesiedleńcami ściśle czuwało NKWD, kontrolując każdy ich ruch.

W wieku 17 lat Stanisława powołano do wojska. Trafił na Daleki Wschód, służył siedem lat. Po powrocie do domu pracował jako agent podatkowy. Podczas jednej z podróży służbowych spotkał dziewczynę, którą pokochał. Rodzina Ganny Zelińskiej również została deportowana w 1936 roku.

Zelińscy

Mroźne powietrze paliło płuca, zmarznięty śnieg ranił bosa stopy, ale ona wciąż biegła za umundurowanymi ludźmi, którzy zabierali ostatnią krowę. Błagała, płakała, krzyczała, że niemowlę bez mleka nie przeżyje.



Lecz ludzie w mundurach odchodzili coraz dalej. Leontyna Zelińska osunęła się bez sił na śnieg. Już się nie podniosła – zapalenie płuc zabrało matkę sześciorga dzieci w ciągu kilku dni.

Dominik Zeliński ledwie otrząsnął się z dwóch pierwszych ciosów – rozkułaczania i śmierci żony – gdy spadł na rodzinę kolejny. Do domu sprowadził gospodynię, bo jak inaczej miał sobie poradzić z dziećmi? Pracował bez wytchnienia, żeby wyżywić rodzinę. A potem przyszła deportacja.

Na nowym miejscu przetrwanie było niemal nadludzkim wysiłkiem. Głód, mróz – na całą rodzinę (a w Kazachstanie urodziło się jeszcze sześciorgo dzieci) była jedna watowana kurtka i para walonek. Dominik chwycił się każdej okazji, by zarobić choćby kilka kopiejek. Przynosił dzieciom kromkę chleba albo kawałek słoniny, po czym długo masował spuchnięte, czarne od odmrożeń ręce i płakał...

Ganna Zelińska była środkową córką. Od 14. roku życia pracowała. Nigdy nie skończyła szkoły, choć była mądra i zdolna. Musiała pomagać w utrzymaniu młodszego rodzeństwa. Tak żyła – aż do spotkania ze Stanisławem. Pobierają się, a w latach 50., wraz z rozpoczęciem kampanii celinnej, przenoszą się na północ Kazachstanu.

Bez upiększeń

– Mimo wszystkiego, co musieli przeżyć, nigdy nie słyszałam, żeby rodzice czy dziadkowie narzekali – mówi Walentyna Stanisławowna. – Ani na system, ani na warunki życia.

O historii własnej rodziny dowiedziała się dopiero po skończeniu szkoły.

Walentyna ma dziś 67 lat. Z rodziny została tylko ona. Nie ma już mamy, taty ani siostry. Ale są trzy siostrzeń-



cy, dwaj synowie i wnuki. Im opowiada historię rodziny. Bez upiększeń: o okrutnej epoce i bezdusznej polityce, ale też o życzliwości i wielkim sercu ludzi, którzy pomagali przymusowym przesiedleńcom.

Swoje rodowe nazwisko – warto wspomnieć – zachowała.

– Mam trzy Ojczyzny. Wszystkie kocham! – uśmiecha się. – Kazachstan kocham bardzo. Wszystko tu jest mi bliskie. Ludzie są wspaniali – wiem z doświadczenia, jak bardzo Kazachowie byli miłośnikami dla tych, którzy znaleźli się tu wbrew swojej woli. Ukraina też jest mi bliska – w końcu stamtąd pochodzą moi przodkowie. A Polskę... czuję w sobie, głęboko, w sercu!

Maria Szyło, «Nowości Kustanajskie»



Три родины

ВЫЦВЕТШИЕ ЧЕРНО-БЕЛЫЕ ФОТОГРАФИИ, ЛИЦА БЕЗ УЛЫБОК НА НИХ ПРИПОРОШЕНЫ ПЫЛЬЮ ЛЕТ. ВАЛЕНТИНА КРАЙЧИНСКАЯ БЕРЕЖНО ПЕРЕБИРАЕТ ФОТО – К ИСТОРИИ СВОЕЙ СЕМЬИ ОНА ОТНОСИТСЯ ТРЕПЕТНО. СОБИРАЛА ЕЁ ПО КРУПИЦАМ. СОЗДАВАЛА ОБЩУЮ КАРТИНУ ТОГО, КАК ВОЛНЫ БОЛЬШОЙ ПОЛИТИКИ ОБРУШИВАЛИСЬ НА ОБЫЧНЫЕ СЕМЬИ, ПЕРЕВОРАЧИВАЯ ВСЕ В ПРИВЫЧНОМ УКЛАДЕ, УНОСЯ ЖИЗНИ.

28 апреля 1936 года руководитель Советского государства Иосиф Сталин подписал постановление о том, чтобы польские семьи, проживающие, в основном, в приграничных областях Украины, были депортированы в Казахстан. Людей в считанные сроки заставили собраться, посадили в товарный поезд.

Среди тысяч семей, которых отрывали от родной земли, ехали предки Валентины: Крайчинские и Зелинские. Первые из Хмельницкой области, вторые из Житомирской.

– Бабушка по папиной линии так и не смогла мне ничего рассказать, сколько ни пыталась, – вспоминает Валентина Станиславовна. – Едва начинала говорить, тут же плакала.

Крайчинские

Тяжелый колючий ком ворочался в груди, руки отчаянно в последний раз прижимали изможденное безжизненное тельце. Аполлония Крайчинская беззвучно шевелила губами, неслышно повторяя знакомые с детства слова молитвы, провожала в последний путь уже второго ребенка. Обоих отняли душный переполненный товарный вагон, бесконечная изматывающая дорога, голод. В семье Крайчинских было восемь детей, жили очень бедно. С собой нечего было собирать, кроме нехитрых пожитков. Не возьмешь ведь с собой кур, а огород еще пуст, весна...

Их высадили на станции Тайынша в Кокчетавской области. Отвезли на бричках в степь, отвели место для землянок. Мужчины, женщины, старшие дети нарезали дерн, рыли временные жилища. Из большой семьи Крайчинских выжили только мать и двое детей: Станислав, которому во время депортации исполнилось девять, и Мария, которая родилась уже в Казахстане.

Некоторым семьям повезло – их поселили уже в обжитых местах. Соседи-казахи делились последним. Помогали выжить. Тем, кто образовывал поселок с нуля, пришлось куда сложнее. За переселенцами строго следили: НКВД контролировал любые перемещения.

В 17 лет Станислава призвали в армию. Оказался на Дальнем Востоке. Служил семь лет. По возвращении домой стал работать налоговым агентом. Когда был по работе в одном из соседних сел, встретил девушку,

которую полюбил. Семья Ганны Зелинской тоже была депортирована в Казахстан в 1936 году.

Зелинские

Морозный воздух обжигал дыхание, подмерзший снег резал босые ноги, но она всё бежала за людьми в форме, которые уводили последнюю корову. Умоляла и плакала, кричала, что грудной ребенок не выживет без молока. Но люди в форме уходили все дальше, и Леонтина Зелинская без сил опустилась на снег. Уже не поднялась – крупозное воспаление легких в считанные дни лишило шестерых детей матери.

Доминик Зелинский едва оправился от первых двух потрясений – раскулачивание, смерть жены – как настигло еще одно. Он уже привел в дом хозяйку (куда было деваться, дети ведь!), работал без устали, чтобы прокормить семью. Но тут грянула депортация. Выживать на новом месте было невероятно трудно. Голод, холод – на всю семью (а в Казахстане в ней родились еще шестеро детей) были одна фуфайка и пара валенок. Доминик искал любые способы заработать. Приносил детям краюху хлеба или шмат сала, а потом долго растирал опухшие, почерневшие руки и плакал...

Ганна Зелинская в семье была средней дочкой. С 14 лет уже пошла работать. Школу закончить так и не смогла, хоть умная, способная. Пришлось работать, чтобы помогать поднимать младших братьев и сестер. Так и жила до тех пор, пока не встретила Станислава. Поженились, а в 50-х, когда началась целинная кампания, переехали на север Казахстана.

Без прикрас

– Несмотря на то, сколько тягот пришлось перенести, ни разу не слышала, чтобы родители или бабушки жаловались, – говорит Валентина Станиславовна. – Ни на режим, ни на обстоятельства жизни. Я даже об истории своей семьи узнала уже после школы.

Валентине Станиславовне 67 лет. Из семьи осталась только она. Папы и мамы нет, сестры тоже. Но есть трое племянников, двое сыновей, внуки. Им Валентина рассказывает историю своей семьи. Без прикрас: о жестокости политики и эпохи, о чуткости и отзывчивости людей, которые помогали невольным переселенцам. Фамилию, кстати, Валентина сохранила свою, родовую.

– У меня три Родины. Все люблю! – улыбается она. – Казахстан очень люблю. Здесь всё родное. Здесь люди замечательные: я не понаслышке знаю, насколько казахи оказались милосердными к невольным чужакам. Украина тоже мне очень близка, ведь предки оттуда родом. А Польшу... чувствую в себе, внутри, в сердце!

Мария Шило, «Костанайские новости»



Карта поляка: всё, что надо знать о ней

В СВЕТЕ СУЩЕСТВЕННЫХ И ЗНАЧИМЫХ ИЗМЕНЕНИЙ В ПОЛЬСКОМ ЗАКОНЕ О РЕПАТРИАЦИИ (ВКЛЮЧАЯ ПЕРЕСМОТР САМОГО ПОНЯТИЯ «РЕПАТРИАНТ») НЕ КАЖДЫЙ ЧЕЛОВЕК С ПОЛЬСКИМИ КОРНЯМИ СМОЖЕТ ВЕРНУТЬСЯ НА ИСТОРИЧЕСКУЮ РОДИНУ ПО ПУТИ РЕПАТРИАЦИИ. ОДНАКО ЭТО ВО ВСЕ НЕ ОЗНАЧАЕТ, ЧТО ТАКАЯ ВОЗМОЖНОСТЬ ПОЛНОСТЬЮ ЗАКРЫТА. ЛЮБОЙ, КТО ИМЕЕТ ПОЛЬСКОЕ ПРОИСХОЖДЕНИЕ, ОЩУЩАЕТ СЕБЯ ПОЛЯКОМ И СОХРАНЯЕТ СВЯЗЬ С ПОЛЬСКОЙ КУЛЬТУРОЙ И ТРАДИЦИЯМИ, МОЖЕТ ПРЕТЕНДОВАТЬ НА ПОЛУЧЕНИЕ КАРТЫ ПОЛЯКА. В ДАННОЙ СТАТЬЕ МЫ ПОДРОБНО РАССМОТРИМ ЭТОТ ПРАВОВОЙ ИНСТРУМЕНТ, КОТОРЫЙ НЕ ТОЛЬКО ПОДТВЕРЖДАЕТ ПОЛЬСКОЕ ПРОИСХОЖДЕНИЕ, НО И ПРЕДОСТАВЛЯЕТ ВОЗМОЖНОСТЬ ДЛЯ ВОЗВРАЩЕНИЯ НА ИСТОРИЧЕСКУЮ РОДИНУ.

Идея учреждения Карты поляка: исторические предпосылки и общественно-политический контекст

Принятие Закона о Карте поляка стало важным шагом Польши в укреплении связей с миллионами людей польского происхождения, проживающими за пределами страны. Документ не только символически подтвердил их принадлежность к польскому народу, но и предоставил конкретные права и привилегии на территории Польши. Особую роль Карта поляка сыграла для диаспоры в странах бывшего СССР, где сохранение польской идентичности было затруднено.

Право на получение Карты поляка получили потомки бывших граждан Польши, люди, вынужденно эмигрировавшие, а также те, кто никогда не имел польского гражданства, но сохраняет связь с польской культурой, языком и традициями. Для получения документа необходимо подтвердить польское про-

исхождение или активное участие в жизни польской общины в месте своего проживания. В отдельных случаях достаточно самоидентификации и знания польского языка.

Правовые и социально- исторические аспекты получения Карты поляка

Получение Карты поляка является особым правовым механизмом, направленным на подтверждение принадлежности лица к польскому народу при отсутствии у него польского гражданства или постоянного вида на жительство в Республике Польша. Условия и порядок предоставления Карты поляка регламентированы Законом от 7 сентября 2007 года «О Карте поляка» с последующими изменениями, включая консолидированный текст, опубликованный в 2023 году.

Согласно ст. 2 указанного закона, Карту поляка может получить лицо, которое одновременно выполняет ряд строго определённых условий. К числу ключевых требований относятся: декларирование принадлежности к польскому народу, владение польским языком, как минимум, на базовом уровне с признанием его родным, знание и культивирование польских традиций и обычаев, а также наличие польского происхождения либо документально подтверждённой активности в сфере сохранения польской культуры и языка на протяжении не менее трёх лет. Дополнительно заявитель обязан лично подать письменную декларацию о принадлежности к польскому народу в присутствии польского консула или воеводы, а также представить заявление об отсутствии репатриации на основании межгосударственных соглашений 1944-1957 годов.



Отдельно закон предусматривает возможность получения Карты поляка лицами, чьё польское происхождение было установлено в соответствии с Законом о репатриации от 9 ноября 2000 года, при условии подтверждения базового уровня владения польским языком.

Важно подчеркнуть, что Карту поляка могут получить исключительно лица, которые на момент подачи заявления и на момент вынесения решения не имеют польского гражданства и не обладают разрешением на постоянное проживание в Польше, либо имеют статус лица без гражданства.

Проблема интерпретации «СВЯЗИ С ПОЛЬСКОСТЬЮ»

Одним из наиболее сложных аспектов правоприменительной практики является требование доказать связь с польской культурой через знание языка, традиций и обычаев. Само понятие «польскости» носит оценочный и многозначный характер, что приводит к существенным трудностям как при сборе доказательств, так и при их оценке органами, рассматривающими заявления.

Если критерии подтверждения польского происхождения являются сравнительно чёткими, то вопросы, касающиеся достаточности языковых навыков, уровня культурной осведомлённости и фактического культивирования традиций, остаются предметом многочисленных интерпретационных споров. На практике это создаёт дополнительные процессуальные барьеры для заявителей.

Особенно остро данная проблема проявляется в отношении польских общин, проживающих на территории бывшего СССР. Исторические условия –

репрессии, депортации, ассимиляционная политика, отсутствие польских образовательных и культурных институтов – объективно препятствовали сохранению языка и традиций. Во многих семьях польское происхождение скрывалось из страха перед репрессиями, что привело к утрате языковой преемственности и культурных практик.

Проблема документирования польского происхождения

Одной из наиболее существенных и распространённых проблем при подтверждении польского происхождения является транскрипция личных данных в документах. Многие архивные и современные документы создавались на основе польских актов гражданского состояния, однако при их переводе и последующем оформлении нередко допускались ошибки. Специалисты, не имея единых методик и чётких правил транскрипции, передавали польские имена и фамилии по собственному пониманию или с учётом фонетических особенностей другого языка. В результате одно и то же имя или фамилия могли фиксироваться в документах в разных вариантах.

Дополнительную сложность представляют ошибки и опiski, допущенные при переписывании данных: путаница в датах рождения, неточное указание имён или фамилий, неверные номера актовых записей. Особую проблему создаёт трудная читаемость рукописных источников. В метрических книгах и церковных записях часто встречаются неточности, связанные с неправильным прочтением возраста, дат или имён. Польские генеалоги прямо указывают на типичные ошибки: неверно определённый возраст, что автоматически ведёт к ошибочному году рожде-

ния, расхождения в написании имён и фамилий, а также технические неточности при переносе данных в более поздние документы: домовые книги, паспортные карточки или архивные индексы.

Отдельного внимания заслуживает унификация орфографии в более поздних документах. При оформлении документов, удостоверяющих личность, государственные органы нередко приводили имена и фамилии к «стандартной» форме, чтобы избежать неоднозначности. В Польше, например, долгое время применялась практика записи персональных данных заглавными буквами. Это не только меняло визуальный облик имени или фамилии, но иногда приводило к утрате диакритических знаков или к их замене, что также вызывало расхождения с ранее выданными документами.

Широко распространёнными являются и технические ошибки паспортных и регистрационных служб. Незначительные «буквенные» неточности (пропуск или замена одной буквы) считаются типичной проблемой и, как правило, подлежат исправлению в рамках установленной процедуры. Такие исправления возможны как в Польше (через орган записи актов гражданского состояния Польши, так и в странах бывшего СССР, в том числе в органах ЗАГС в судебных органах. Однако на практике даже незначительные расхождения могут осложнять процесс доказательств родства или национальной принадлежности, особенно если они присутствуют сразу в нескольких документах.

В государствах бывшего Советского Союза дополнительным фактором усложнения является обязательное указание отчества, которое являлось неотъемлемой частью персональных данных. Во всех официальных документах – паспортах, свидетельствах о рождении, дипломах, трудовых книжках – фиксировались имя, отчество и фамилия. Отчество выполняло функцию дополнительной идентификации личности, особенно при совпадении имён и фамилий. При сопоставлении таких документов с польскими актами гражданского состояния, где отчество отсутствует, нередко возникают вопросы и несоответствия, требующие дополнительных пояснений и доказательств.

Отдельного внимания вновь требует проблема документального подтверждения польской национальности. В советский период важным доказательством служила запись о национальности в паспортах и иных официальных документах. В то же время до 1937 года, в период существования Российской империи, национальность как самостоятельная категория

ОСНОВНЫЕ ПРИВИЛЕГИИ

Льготы в консульских процедурах

Обладатели Карты поляка освобождаются от ряда консульских сборов, в том числе при подаче на национальную визу типа D, если цель визы связана с использованием прав по Карте. Также предусмотрены послабления по консульским оплатам при подготовке документов, связанных с процедурой получения гражданства.

Работа без получения разрешения

Одно из главных преимуществ – право легально работать в Польше без получения разрешения на работу и без прохождения стандартных процедур, которые обязательны для большинства иностранцев. Это упрощает трудоустройство и для работника, и для работодателя.

Предпринимательская деятельность

Обладатель Карты поляка может заниматься бизнесом на условиях, приближенных к условиям для граждан Польши, что облегчает открытие и ведение деятельности.

Образование и поддержка студентов

Карта поляка дает возможность учиться и участвовать в научной деятельности по правилам польского законодательства, а также претендовать на отдельные формы финансовой поддержки (в том числе стипендии) в рамках предусмотренных механизмов.

Медицинская помощь в экстренных случаях

Предусмотрено право на получение медицинской помощи при неотложных состояниях в рамках действующих норм.

Социально-культурные льготы

Обладатели Карты поляка имеют право на бесплатное посещение государственных музеев, а также на отдельные интеграционные преимущества, закрепленные в законе.

Скидки на транспорт

Предоставляется скидка 37% на разовые билеты в железнодорожном транспорте на определенных условиях.

Приоритет в получении помощи

Закон предусматривает для обладателей Карты поляка приоритет при обращении за отдельными видами финансовой помощи из государственного или местного бюджета, что важно при переезде и первичной адаптации.

в документах не фиксировалась. Принадлежность к этнической группе устанавливалась косвенно – через указание вероисповедания или родного языка, что сегодня усложняет доказательственную базу.

В современных условиях доказательствами польского происхождения могут выступать документы, выданные органами СССР, а также справки о реабилитации жертв политических репрессий. Однако отсутствие единого и четкого определения понятия «национальность» в польском законодательстве затрудняет оценку таких документов, особенно в ситуациях, когда предки заявителя проживали на территории Польши, имели польское гражданство, но принадлежали к иной этнической группе.

Выдача Карты поляка несовершеннолетним

Выдача Карты поляка несовершеннолетним регулируется ст. 16 Закона о Карте поляка. Документ может быть выдан ребёнку, если оба родителя обладают Картой поляка, либо если один из родителей

имеет Карту, а второй даёт нотариально или заверенное согласие при консуле. С 16 лет требуется также личное согласие несовершеннолетнего. Право на получение документа сохраняется и в случае смерти родителя, соответствовавшего требованиям закона.

Сбор документов и процедура

Перед подачей заявления заявитель обязан собрать документы, подтверждающие польское происхождение либо активное участие в польской культурной жизни, а также владение польским языком. Заявление подаётся лично в консульство (для проживающих за границей) либо в воеводский орган (для проживающих в Польше). Особое значение имеет корректное заполнение формуляра на польском языке, так как ошибки и неточности могут привести к задержке рассмотрения или отказу.

Собеседование является обязательным этапом процедуры и направлено на проверку базового владения польским языком и реальной связи заявителя с польской культурой. Оцениваются коммуникативные навыки, знание истории и традиций, понимание государственных символов, а также участие в культурной и общественной жизни.

Сроки административного производства исчисляются в соответствии со статьёй 57 к.р.а. В случае их пропуска заявитель вправе ходатайствовать о восста-

новлении срока при условии отсутствия своей вины. Рассмотрение заявления занимает, как правило, от нескольких недель до нескольких месяцев. Решение принимает консул; в случае отказа возможно повторное рассмотрение дела.

Привилегии, которые дает Карта поляка

Польское право предоставляет обладателям Карты поляка ряд льгот, которые помогают быстрее адаптироваться в Польше и упростить административные процедуры. При этом важно помнить: Карта поляка не является документом удостоверения личности, и сама по себе не дает ни права постоянного проживания, ни гражданства. Она лишь открывает доступ к конкретным правам и упрощениям.

Важно понимать: Карта поляка не заменяет вид на жительство или гражданство, но дает ощутимые преимущества: упрощает въезд, трудоустройство, обучение и адаптацию, снижает административные и финансовые барьеры и укрепляет связь обладателя с Польшей как с исторической родиной.

*С уважением, Ирена Поплавская,
бывшая алматинка,
юрист по миграционным вопросам ExpatriaLex*

ExpatriaLex – надёжный партнер в вопросах легализации пребывания и трудовой деятельности иностранцев на территории Польши!

Мы сопровождаем клиентов на всех этапах оформления документов, обеспечивая законность, точность и соблюдение сроков.

Наши услуги: легализация пребывания и работы иностранцев в Польше; оформление и подача заявлений в госорганы; получение разрешительных документов, в том числе Карты побыта; помощь при регистрации места проживания; легализация документов, апостиль и переводы; консультации по вопросам репатриации; правовое сопровождение и индивидуальные консультации по всем вопросам, прямо или косвенно связанным с легализацией.

Мы работаем как с частными лицами, так и с работодателями, предлагая профессиональный и персонализированный подход к каждому делу.

Контакты: legalizacjaipobyt@wp.pl
+48 692 820 643

ExpatriaLex
NIP: 1231474804 REGON: 386975389



ExpatriaLex



Приглашаем на учебу в Польские классы!

Школа-гимназия № 23 г.Алматы и Центр польской культуры «Вензь» объявляют набор детей на учебу в Польский 8-й класс на 2025-2026 учебный год.

Выпускники Польских классов, успешно сдавшие выпускные экзамены, продолжают обучение в высших учебных заведениях Польши на бесплатной основе. Учащиеся принимают-ся из любой школы города на конкурсной основе, на основании годовых оценок по общеобразовательным предметам.

На все вопросы ответят:

- по e-mail: polonia.almaty@gmail.com

Телефоны школы: 255-85-38, 255-86-78

Адрес школы: ул. Сатпаева, 3а (угол ул. Наурызбай батыра)

Сайт: <http://www.wienz.kz/ru/polskij-yazyk>



